

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

MAGISTERSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2015-2017

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Lenka Oplištilová

Nezaměstnanost a její dopady na jedince a společnost

Praha 2017

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Ivana Shánilová, Ph.D.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

MASTER COMBINED (PART TIME) STUDIES

2015-2017

DIPLOMA THESIS

Lenka Oplištilová

Impacts of unemployment on individuals and society

Prague 2017

Diploma Thesis Work Supervisor: PhDr. Ivana Shánilová, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne

Lenka Oplištilová

Poděkování

Chtěla bych poděkovat paní PhDr. Ivaně Shánilové, Ph.D. za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytla při zpracovávání mé diplomové práce.

Anotace

Diplomová práce se ve své teoretické části zabývá nezaměstnaností. Rozebírá pojem nezaměstnanost a popisuje její druhy. Zabývá se rizikovými skupinami nezaměstnaných a negativními dopady, které nezaměstnanost způsobuje. V poslední části se zabývá úřady práce a řešením nezaměstnanosti. Praktická část odpovídá na otázky týkající se negativních dopadů nezaměstnanosti na jedince a jejich rodiny na základě dotazníkového šetření. Případové studie poskytují podrobnější náhled do situace nezaměstnaných jedinců.

Klíčové pojmy

Druhy nezaměstnanosti, důsledky nezaměstnanosti, nezaměstnanost, rizikové skupiny nezaměstnaných, řešení nezaměstnanosti, úřady práce

Annotation

The diploma thesis is in its theoretical part focused on unemployment. It analyses term unemployment and describes its types as well as examines unemployment high risk groups and negative impacts that unemployment has. In the last section, it deals with labour offices in the Czech Republic and solutions to unemployment. The Practical part that is based on questionnaire survey and case studies answers questions related to negative impacts of unemployment on both individuals and their families. The case study provides deeper insight into unemployed individual's situations.

Key words

Labour offices, types of unemployment, unemployment, unemployment high risk groups, unemployment impacts, unemployment solutions

OBSAH

ÚVOD.....	9
TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1 NEZAMĚŠTNANOST	11
1.1 Vymezení pojmu nezaměstnanost	11
1.2 Druhy nezaměstnanosti.....	12
1.3 Měření a vývoj nezaměstnanosti v České republice.....	14
2 RIZIKOVÉ SKUPINY NEZAMĚŠTNANÝCH.....	18
2.1 Osoby s nízkým vzděláním.....	18
2.2 Osoby se zdravotním postižením.....	19
2.3 Osoby z jiných etnik	20
2.4 Ženy na mateřské dovolené	20
2.5 Absolventi.....	21
2.6 Osoby starší 50 let.....	22
3 DŮSLEDKY NEZAMĚŠTNANOSTI.....	24
3.1 Ekonomické dopady nezaměstnanosti pro jednotlivce.....	24
3.2 Zdravotní dopady nezaměstnanosti na jedince	25
3.3 Sociální dopady nezaměstnanosti na jedince.....	28
3.4 Dopady nezaměstnanosti pro společnost	29
4 ÚŘAD PRÁCE	33
4.1 Základní pojmy související s úřady práce.....	33
4.2 Podpora v nezaměstnanosti.....	34
4.3 Státní sociální podpora.....	35
4.4 Pomoc v hmotné nouzi	36
4.5 Pomoc s hledáním zaměstnání	36
5 ŘEŠENÍ NEZAMĚŠTNANOSTI.....	37
5.1 Státní politika zaměstnanosti	37
5.2 Národní akční plán zaměstnanosti	37
5.3 Pasivní politika zaměstnanosti.....	38
5.4 Aktivní politika zaměstnanosti	38

5.5	Pracovní rehabilitace.....	40
PRAKTICKÁ ČÁST		41
6	PRŮZKUMNÉ ŠETŘENÍ.....	41
6.1	Vymezení cílů	41
6.2	Stanovení průzkumných hypotéz.....	41
6.3	Metoda průzkumu	41
6.4	Charakteristika výzkumného vzorku	42
6.5	Průběh šetření	42
6.6	Harmonogram průzkumu	42
6.7	Analýza dat	43
6.8	Verifikace výzkumných předpokladů.....	58
7	PŘÍPADOVÉ STUDIE.....	59
7.1	Případ č. 1	59
7.2	Případ č. 2	62
7.3	Případ č. 3	65
7.4	Případ č. 4	69
7.5	Případ č. 5	72
7.6	Případ č. 6	75
ZÁVĚR		78
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....		80
SEZNAM TABULEK A GRAFŮ.....		82

ÚVOD

Předložená diplomová práce se zabývá problematikou nezaměstnanosti. Zejména je zaměřena na dopady nezaměstnanosti na jedince, jeho rodinu a společnost.

Téma bylo vybráno proto, že nezaměstnanost je celospolečenský problém, který je potřeba omezit na nejnižší možnou míru. Nezaměstnanost přináší velké finanční problémy pro nezaměstnaného jedince a jeho rodinu. Negativní ekonomický dopad má nezaměstnanost i na celou společnost. Nezaměstnaným lidem klesá životní úroveň, nemohou si dovolit financovat své zájmy, investovat do svého zdraví, podílet se na společenských akcích a mnoho jiného. To vše má negativní vliv na jejich zdraví, které je ohroženo zejména působením stresu plynoucího z nezaměstnanosti. Nezaměstnanost negativně ovlivňuje společenský život a sociální vztahy.

Předložená diplomová práce je rozdělena do dvou částí. První je teoretická část, která je sepsána na základě prostudované literatury, která je uvedena v seznamu použité literatury. Druhá část je praktická, která je sepsána na základě vlastního průzkumu a pomocí případových studií.

Teoretická část práce se zabývá otázkou nezaměstnanosti. V jejím začátku je rozebírán pojem „nezaměstnanost“, její druhy, měření nezaměstnanosti a vývoj nezaměstnanosti v České republice. V další části je věnována pozornost rizikovým skupinám nezaměstnaných. Zaměřuje se na skupiny lidí, kteří jsou z různých důvodů více ohroženi nezaměstnaností. Další kapitola rozebírá dopady, které nezaměstnanost přináší. Zabývá se nezaměstnanými jedinci, jejich rodinami, ale i celou společností. Poslední dvě kapitoly teoretické části popisují pomoc nezaměstnaným jedincům při zvládnání jejich náročné životní situace. Dále na předcházení nezaměstnanosti na území České republiky.

Praktická část obsahuje šest případových studií zaměřených na dopady, které přináší nezaměstnanost nezaměstnanému jedinci a jeho rodině. Tři případové studie reprezentují dopady krátkodobé nezaměstnanosti na jedince a jeho rodinu a tři případové studie reprezentují dopady dlouhodobé nezaměstnanosti na jedince a jeho rodinu. Další zvolená metoda pro praktickou část práce je dotazníkové šetření, které je zaměřené na dopady nezaměstnanosti na jedince a jeho rodinu. Dopady nezaměstnanosti jsou rozděleny do tří hlavních skupin a to zdravotní, sociální a finanční.

Hlavním cílem předložené diplomové práce je objasnění problematiky nezaměstnanosti. Zejména, jaké negativní důsledky nezaměstnanost přináší a jak se tyto projevy dále projevují po vstupu do nového zaměstnání.

TEORETICKÁ ČÁST

1 NEZAMĚŠTNANOST

Jak už bylo v úvodu řečeno, nezaměstnanost je závažný společenský problém, který je potřeba odstraňovat. Proto je důležité vědět, koho považujeme za nezaměstnaného. Jaké máme druhy nezaměstnanosti a podle čeho je dělíme. Jakým způsobem nezaměstnanost měříme a vývoj nezaměstnanosti v České republice. Těmito body se bude zabývat první kapitola.

1.1 Vymezení pojmu nezaměstnanost

Nezaměstnanost je stav, kdy člověk v období produktivního věku nepracuje, přestože je práce schopný. Za nezaměstnané se považují jedinci, splňující tato kritéria:

- Aktivně hledá zaměstnání, tím rozumíme zaregistrování na úřadu práce, hledání zaměstnání pomocí osobního kontaktu, zasíláním životopisů nebo podáním inzerce.
- V určeném období je bez práce, tím rozumíme, že nemá zaměstnavatele ani není osobou samostatně výdělečně činnou (OSVČ).
- Je schopen během 14 dní nastoupit do zaměstnání.

Nezaměstnanost je součástí tržního hospodářství, které sebou přináší negativní ekonomický a sociální dopad jak pro společnost, tak i pro samotného jedince a jeho rodinu. Nezaměstnaný jedinec nemá obvykle dostatek finančních prostředků, klesá jeho životní úroveň, společenská prestiž. Působením dlouhodobého stresu mohou vznikat zdravotní problémy. Nezaměstnaný jedinec je více ohrožený k podlehnutí sociálně patologickým jevům, jako je např. kriminalita, závislost na alkoholu nebo jiné návykové látce, prostituce aj. Čím déle je člověk nezaměstnaný, tím se pro něj podmínky pro vstup na trh práce stěžují. Jedinec postupem času ztrácí své odborné znalosti, nedochází

k doplňování nových znalostí a tím klesá jeho kvalifikace. Důležitý bod pro další kapitoly předložené diplomové práce je rozdělení pojmu „zaměstnaný“ a „pracující“.

Za zaměstnaného považujeme jedince, který pracuje na základě uzavření pracovní smlouvy, dohody o provedení práce nebo dohody o provedení činnosti a za svoji práci dostává finanční ohodnocení neboli mzdu (Halásková, 2001, str. 93).

Za pracujícího považujeme i jedince, který vykonává určitou práci, ale nedostává za ni žádné finanční ohodnocení. Příkladem může být žena pracující v domácnosti.

1.2 Druhy nezaměstnanosti

Nezaměstnanost dělíme na jednotlivé druhy podle charakteristických znaků. Rozdělení je důležité pro pochopení příčin vzniku nezaměstnanosti, odstraňování nezaměstnanosti a při prevenci nezaměstnanosti.

1.2.1 Frikční nezaměstnanost

V anglickém překladu „people between two jobs“ (lidé mezi dvěma zaměstnáními). Frikční nezaměstnanost je důsledkem přesunů pracovníků na trhu práce. Lidé mění práci kvůli svým osobním motivům nebo z důvodu ekonomického vývoje. Ve většině případů jde jen o krátkou nezaměstnanost, kdy lidé přecházejí do nového zaměstnání nebo si nové zaměstnání intenzivně hledají. Další skupinou mohou být studenti, kteří po ukončení vzdělání hledají své první zaměstnání. Doba frikční nezaměstnanosti se odvíjí od struktury pracovního trhu a podmínek nezaměstnanosti. Doba nezaměstnanosti se v tomto případě odvíjí od podpory v nezaměstnanosti, kterou vytváří stát pro své občany. Průměrné trvání frikční nezaměstnanosti je dále ovlivněno růstem obecných aspirací pracovníků, do kterých patří vyšší platové ohodnocení, druh práce, podmínky pracovního prostředí a geografická dostupnost.

1.2.2 Strukturální nezaměstnanost

Strukturální nezaměstnanost je důsledkem zavření jednotlivých podniků nebo celých firem. Dalším faktorem může být rozpad jednotlivých oborů, technický pokrok a v neposlední řadě změny struktury světové ekonomiky. Takto nezaměstnaní jedinci mají obvykle podobný věk, kvalifikaci, dovednosti, zkušenosti a všichni mají své domovy.

Vlivem změny pracovní nabídky, která sebou přináší nové požadavky na kvalifikaci, znalosti a dovednosti, není část jedinců schopných adaptovat se na nové požadavky. V tomto případě jde o určitou nerovnováhu mezi pracovní silou připravenou k práci a pracovními požadavky ze strany případných zaměstnavatelů. Do strukturální nezaměstnanosti patří také rušení pracovních míst, kde jsou lidé nahrazováni moderní technikou. Do tohoto typu nezaměstnanosti mohou spadnout i lidé, kteří mají paradoxně vysokou úroveň své kvalifikace, ale bohužel vývojem doby jejich znalosti pozbývají smyslu. Strukturální nezaměstnanost se může projevit např. v menším městě, kde je většina lidí závislá na jednom podniku.

1.2.3 Cyklická a sezonní nezaměstnanost

Cyklická nezaměstnanost je druh nezaměstnanosti, která je vyvolaná např. ekonomickou krizí. To je období, kdy dochází k poklesu ekonomiky. Cyklická se nazývá proto, že k ekonomickým fluktuacím dochází v pravidelných cyklech. V době ekonomické krize klesá firmám příjem a v rámci úsporných opatření se šetří také personální náklady. Sezonní nezaměstnanost je podobná jako cyklická. Vyznačuje se poklesem množství nezaměstnaných v určitém (např. ročním) období. Příkladem je léto, kdy mnoho běžných zaměstnanců tráví dovolenou mimo svůj domov a využívá služeb na místě pobytu. Zároveň se během léta například díky příznivějšímu počasí více staví, je tedy větší poptávka po dělnících (Mareš, 2002).

1.2.4 Krátkodobá a dlouhodobá nezaměstnanost

Jak již název napovídá, v případě krátkodobé nezaměstnanosti jde o dobu, kdy je jedinec bez zaměstnání méně než šest měsíců. V případě dlouhodobé nezaměstnanosti jde o dobu delší šesti měsíců.

1.2.5 Skrytá nezaměstnanost

Do skryté nezaměstnanosti spadají jedinci, kteří si práci nehledají a ani nejsou vedeni v evidenci úřadu práce. Do tohoto typu nezaměstnanosti se zařazují ženy na mateřské dovolené, absolventi škol nebo studenti, kteří mají jiný status např. student. Dále sem spadají jedinci, kteří si hledají práci pomocí neformálních zdrojů nebo přímo u zaměstnavatelů a nejsou zaregistrováni na úřadu práce.

1.2.6 Další dělení nezaměstnanosti

1.2.6.1 Dobrovolná nezaměstnanost

Tento jev znamená situaci, kdy na trhu práce jsou volná pracovní místa, ale nezaměstnaní jedinci o ně neprojevují zájem. Důvodem může být nízké finanční ohodnocení nebo dávání přednosti volnému času před placenou prací. Tito lidé raději využívají sociální podpory od státu. Patří sem i jedinec, který nehledá práci, protože je dobře finančně zajištěn a o práci nestojí.

1.2.6.2 Nedobrovolná nezaměstnanost

Nedobrovolná nezaměstnanost indikuje, že na trhu práce je větší poptávka po práci, než je její aktuální nabídka. Nedobrovolná nezaměstnanost je protikladem dobrovolné nezaměstnanosti.

1.3 Měření a vývoj nezaměstnanosti v České republice

O měření nezaměstnanosti v České republice se stará Ministerstvo práce a sociálních věcí, pod jehož agendu spadají úřady práce. Úřady práce vedou evidenci o počtu nezaměstnaných osob. Je to skupina obyvatelstva, která zahrnuje osoby, které dosáhly minimálně 15 let věku a splňují následující podmínky:

- nejsou zaměstnaní,
- aktivně hledají práci,
- jsou schopní pracovat (nastoupit kdykoliv nejpozději do 14 dnů).

Kromě počtu nezaměstnaných osob se dále eviduje také počet zaměstnaných osob. Jsou to osoby, které jsou v pracovním poměru nebo osoby samostatně výdělečně činné (zjednodušeně řečeno se jedná o podnikatele nebo živnostníky).

Posledním ukazatelem je počet ekonomicky neaktivních osob. Jsou to osoby, které nejsou zaměstnané a zároveň nejsou ekonomicky aktivní.

Může se tedy například jednat o:

- osoby na mateřské dovolené,

- penzisty,
- invalidy,
- studenty.

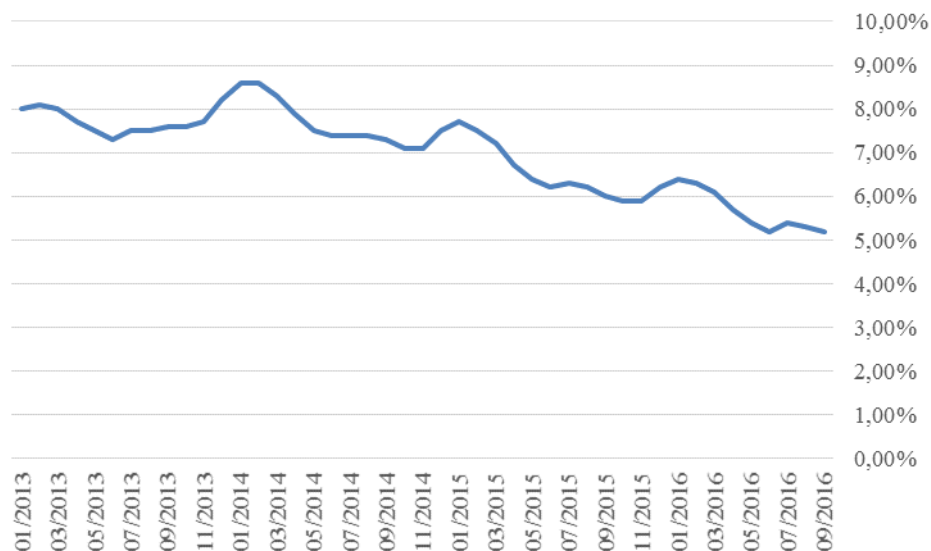
Podíl nezaměstnanosti se pak počítá dle následujícího vzorce (Kučera & Holanová, 2013):

$$\frac{\text{dosažitelní uchazeči o zaměstnání evidovaní na úřadech práce}}{\text{pracovní síla}} \times 100$$

Pro potřeby výpočtu se počítá vždy s osobami ve věku od 15 do 64 let. Pracovní síla je součet počtu ekonomicky aktivních a ekonomicky neaktivních osob.

Na základě měření Ministerstva práce a sociálních věcí lze ukázat následující grafy. Pro potřeby předložené diplomové práce byla využita data od počátku roku 2013. Od tohoto roku se počítá s podílem nezaměstnanosti (do konce roku 2012 byl výpočet stanoven tzv. mírou nezaměstnanosti) (Kučera & Holanová, 2013).

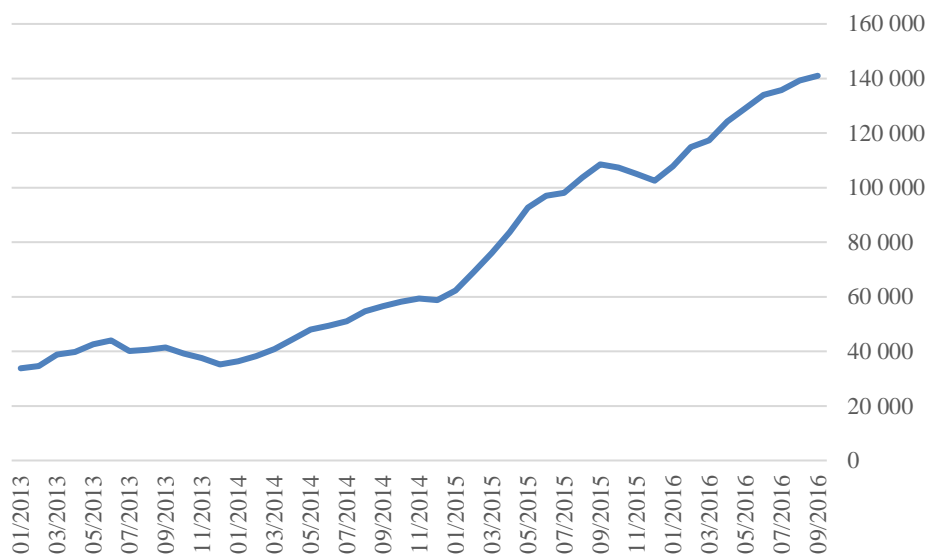
Graf 1 - Podíl nezaměstnaných osob od roku 2013

Zdroj: Integrovaný portál Ministerstva práce a sociálních věcí

Z grafu vyplývá, že nezaměstnaných osob od roku 2013 až do roku 2016 ubylo o 2 %. Na nezaměstnanosti se v předešlých letech výrazně podílela ekonomická krize.

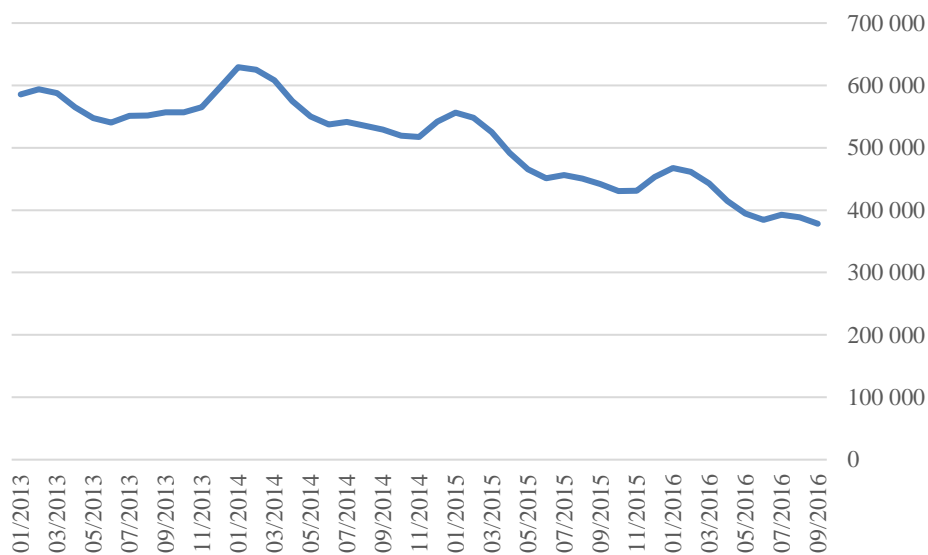
Graf 2 - Počet volných pracovních míst od roku 2013

Zdroj: Integrovaný portál Ministerstva práce a sociálních věcí

Z grafu vyplývá, že počet volných pracovních míst se od roku 2013 až do roku 2016 navýšil o více než 100 000.

Graf 3 - Počet uchazečů o práci od roku 2013

Zdroj: Integrovaný portál Ministerstva práce a sociálních věcí

Z grafu vyplývá, že počet uchazečů o práci se od roku 2013 do roku 2016 snížil zhruba o 200 000.

Dané údaje budou důležitým zdrojem pro vyhodnocení jednotlivých případů v praktické části. Průzkum v této části práce probíhal v roce 2016, takže lze popsané situace provázat se stavem na trhu práce během posledních několika let.

2 RIZIKOVÉ SKUPINY NEZAMĚSTNANÝCH

Uplatnění jedince na trhu práce determinuje mnoho osobních charakteristik jako je např. věk, zdravotní stav, vzdělání, příslušnost k etnické skupině nebo náboženské vyznání. Existují lidé, kteří mají větší riziko ztráty svého zaměstnání a jsou ohrožováni dlouhodobou nezaměstnaností právě v důsledku jejich osobních charakteristik. Je důležité vědět, kteří lidé patří do rizikových skupin, abychom tak mohli předcházet ztrátě jejich zaměstnání a tím vyplývajících důsledků. Nezaměstnanost doprovází nedostatečný příjem peněz, následkem toho se snižuje životní úroveň a jedinec většinou i se svou rodinou upadá do stavu chudoby. Lidé dlouhodobě nezaměstnaní se stávají závislími na finanční podpoře státu, tj. jsou závislí na sociálních dávkách. Dlouhodobé pobírání sociálních dávek zatěžuje státní pokladnu, proto je důležité předcházet nezaměstnanosti.

Mezi rizikové skupiny patří:

- osoby s nízkým vzděláním,
- osoby se zdravotním znevýhodněním nebo postižením,
- osoby z jiných etnik,
- ženy na mateřské dovolené,
- absolventi,
- osoby starší 50 let.

2.1 Osoby s nízkým vzděláním

Dosažené vzdělání do určité míry determinuje, jaké budou příjmy v zaměstnání. Znamená to, že čím má člověk větší vzdělání/kvalifikaci, tím bude mít větší finanční ohodnocení v pracovním procesu. Avšak toto tvrzení nemusí platit ve všech pracovních oborech. Finanční ohodnocení v rámci pracovního procesu ovlivňují další faktory, jako jsou intelekt, píle, schopnosti nebo dovednosti. Mezi další aspekty patří povahové rysy, vrozené předpoklady pro určitý druh práce nebo osobní ambice.

Vzdělání je jedním z nejdůležitějších aspektů při hledání a udržení si práce. Je tedy důležité klást na vzdělání velký důraz a motivovat mladé lidi ke studiu. V současné době velkých vědeckých a technických pokroků je důležité klást důraz i na celoživotní vzdělání

všech členů společnosti. To může být plněno nejrozličnějšími vzdělávacími a rekvalifikačními kurzy končící zkouškou a udělením certifikátu. V současnosti jsou na vzestupu Univerzity třetího věku, které jsou určeny pro osoby v seniorském věku. Cílem univerzit je seznámit seniory s nejnovějšími poznatky vědy, politiky, historie, kultury aj. Dalším cílem je naplňovat sociální funkci a motivovat k aktivitě.

Nejobtížnější hledání při výběru práce mají lidé se základním vzděláním a se středním odborným vzděláním. Tito jedinci většinou pracují manuálně a jejich práce bývá stereotypní. Charakteristikou těchto zaměstnání bývá velké psychické a fyzické vypětí.

2.2 Osoby se zdravotním postižením

Za osoby se zdravotním znevýhodněním jsou považováni jedinci, kteří jsou schopni vykonávat soustavnou práci, přesto mají individuální potřeby k plnění pracovních požadavků. Jejich schopnost být pracovním začleněný je do jisté míry omezena. Nemusí být schopni vykonávat dosavadní povolání nebo v plné míře uplatnit svoji kvalifikaci.

Osoby se zdravotním postižením diagnostikuje lékař. U jedinců se musí projevovat narušení, které omezuje duševní, smyslové nebo tělesné schopnosti a musí trvat déle než jeden rok (Česká správa sociálního zabezpečení, 2016).

Za osoby se zdravotním postižením jsou považováni jedinci, kteří mají dlouhodobě narušenou fyzickou, duševní nebo smyslovou funkci, což se projevuje v interakci se společnostmi a se zařazením se do pracovního procesu.

Osoby se zdravotním postižením dělíme na tři skupiny (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2015):

- invalidní jedinci ve třetím stupni,
- invalidní jedinci ve druhém a prvním stupni,
- osoby se zdravotním znevýhodněním.

Jedincům se zdravotním znevýhodněním nebo postižením je dle zákona věnována větší ochrana při přístupu k zaměstnání. Lidé se zdravotním znevýhodněním nebo postižením mají velmi mizivou šanci na nalezení dobré práce a jsou více odkázáni na pomoc druhých lidí. Samozřejmě záleží na tom, jaký stupeň a typ postižení má konkrétní jedinec. Jedinci se závažnějším zdravotním postižením nejsou schopni včlenit se do pracovního procesu

a jsou plně odkázáni na finanční pomoc státu a svých blízkých. Jedinci se zdravotním znevýhodněním nebo zdravotním postižením, kteří jsou schopni vykonávat lehčí práce, si tak ke svému invalidnímu důchodu mohou přivydělávat placenou práci. Většinou jde o rutinní sedavé zaměstnání, o které nemají zdraví jedinci velký zájem. Stát se snaží tyto znevýhodněné jedince začleňovat do společnosti a pracovního procesu. Velké firmy mají ze zákona povinnost zaměstnávat určitý počet jedinců se zdravotním postižením nebo odebírat výrobky z chráněných pracovních dílen.

Pro osoby se zdravotním postižením jsou zřizovány chráněné pracovní dílny a chráněná pracovní místa. Chráněné pracovní místo je zřizované zaměstnavatelem a je určeno pouze pro osoby se zdravotním postižením. Chráněné pracovní místo může být zřízeno ve firmě či instituci, ve které jinak fungují zdraví jedinci. Chráněná pracovní dílna funguje jako samostatné pracoviště opět pro osoby se zdravotním postižením.

2.3 Osoby z jiných etnik

Osoby z jiných etnik se mohou i v dnešní moderní době setkávat s menší či větší mírou diskriminace při výběru a uplatnění v zaměstnání.

Diskriminace je situace, při které se s lidmi zachází rozdílným způsobem podle jejich etnické nebo náboženské příslušnosti. Za diskriminaci na trhu práce považujeme situaci, kdy jsou případní zaměstnanci vybráni podle příslušnosti k etnické skupině. Existují určitá dogmata, která přisuzují intelektové, pracovní i osobnostní schopnosti určitému etniku.

2.4 Ženy na mateřské dovolené

Z pohledu historie v období po druhé světové válce byly ženy „nuceny“ k mateřství a k práci v domácnosti. V období velkého ekonomického růstu a politických změn (60. léta, 20. století) dochází k opětovnému nárůstu zaměstnaných žen v placených zaměstnáních. V současnosti je z finančních důvodů nutné, aby žena měla placené zaměstnání a přinášela peníze do rodinného rozpočtu.

Na ženy je vyvíjen velký tlak, aby byly nejen výbornými matkami a manželkami, ale zároveň aby byly výbornými zaměstnanci. Tento tlak může u žen vyvolávat úzkosti a

stres a v závěru může dojít u žen k syndromu vyhoření, stavu lhostejnosti, změnám nálad aj. (Matoušek, 1997, str. 34).

V současné době by měl být trh práce rovnocenný pro ženy i muže. Přesto z minulých let převládá názor, že muž je živitel rodiny a žena pracuje v domácnosti a stará se o dítě/děti a manžela. Tento pohled však v současnosti pomalu mizí společně se zvyšující se vzdělaností žen a také nárůstem matek samoživitelek.

Přesto, když se o jednu konkrétní pracovní pozici zajímá muž a žena, tak si zaměstnavatel spíše vybere muže. Důvodem je právě možnost případného mateřství, kdy má zaměstnavatel pocit, že práce bude pro ženu až na druhém místě. Na druhou stranu, většina žen opravdu odejde na několik let na mateřskou a rodičovskou dovolenou a zaměstnavatel je nucen hledat si za ženu náhradu. Může se stát, že žena po rodičovské dovolené ztrácí aktuální přehled o práci a musí být znova zaučena (Pleskotová, 2005, str. 19).

Ženy, které odcházejí na rodičovskou dovolenou, si mohou zvolit dobu trvání rodičovské dovolené v rozmezí 2 až 4 let. Pro návrat do pracovního procesu je nutné, aby si ženy udržovaly své znalosti a doplňovaly si kvalifikaci. To mohou naplňovat např. studiem jazykových škol nebo nejrůznějšími kurzy. Také mají možnost přivydělávat si placenou práci z domova tzv. home office. Mezi další možnosti patří práce jako brigádník, ať už pravidelně nebo příležitostně. A v neposlední řadě mohou ženy pracovat na částečný nebo poloviční úvazek. To udrží ženu v kontaktu s okolním světem a zajistí, aby žena neztrácela své znalosti, dovednosti nebo kvalifikaci. Žena také získá peníze do rodinného rozpočtu (Sirovátka & Hora, 2008).

2.5 Absolventi

Absolventi jsou jedinci ve věku od 15 do 25 let. Do této skupiny patří žáci základních škol, kteří po ukončení povinné školní docházky nenastoupili nebo nedokončili učňovský obor, střední školu nebo gymnasium. Dále skupinu tvoří studenti a absolventi středních a vysokých škol, kteří si hned po ukončení studia nenašli pracovní uplatnění.

Absolventi vysokých škol sice mají odborné vzdělání, ale chybí jim praxe. V praxi to potom znamená, že většina absolventů má dobré teoretické znalosti, ale zkušenost v daném oboru jen minimální popřípadě žádnou. Přesto mají absolventi vysoké požadavky týkající se jejich platu, pracovní doby a pracovního zařazení.

Nejjednodušší pracovní uplatnění mají absolventi lékařských oborů, pedagogických oborů a technických oborů. Naopak nejtěžší pracovní uplatnění mají absolventi ekonomických oborů, zemědělských a přírodovědných škol (VysokeSkoly.cz, 2011).

Determinanty ovlivňující nezaměstnanost u mladých lidí (Buchtová, 2002, str. 109):

- **Vzdělání** - vzdělání se velkou mírou podílí na zaměstnanosti lidí obecně. Nejvíce jsou nezaměstnaností ohroženy skupiny lidí, které mají pouze základní vzdělání. V současné době se i u nenáročných zaměstnání požaduje, aby lidé měli alespoň výuční list.
- **Věk** - mladé lidi můžeme rozdělit na dvě skupiny. První skupinu tvoří jedinci ve věku od 15 do 18 let a druhou skupinu tvoří starší jedinci od 18 let do 25 let. Při hledání pracovního uplatnění to má věková skupina od 15 do 18 let těžší, nežli je tomu u druhé skupiny. Důvodem je zákoník práce, podle kterého se zaměstnavatelům více vyplatí zaměstnat druhou skupinu, tzv. skupinu od 18 do 25 let.

2.6 Osoby starší 50 let

Jedinci starší 50 let jsou z hlediska psychologie na pomyslném mezníku mezi vyšším středním a seniorským věkem. Období od 45 do 65 let bývá někdy označováno jako starší dospělost. Tato životní etapa přináší mnoho změn. Změny se týkají pracovního i sociálního života jedince a také nastávají změny ve struktuře rodiny. V rodině obvykle dochází k odchodu dospělých „dětí“, ty zakládají své nové rodiny. Jedinci starší 50 let se obvykle více potýkají se zdravotními problémy, v některých případech se mohou potýkat s úmrtím partnera. Dochází ke změnám fyzických a psychických schopností. Na druhé straně jedinci starší 50 let mohou nastávající změny kompenzovat svými zkušenostmi v pracovní i sociální oblasti.

Pokud do této životní etapy zasáhne nezaměstnanost, tak ji jedinec prožívá mnohem intenzivněji. Je zde obava, že nebude konkurovat mladším jedincům při hledání nového zaměstnání.

Při hledání nového zaměstnání mají jedinci starší 50 let své přednosti i handicap, které do jisté míry ovlivňují jejich pozici na trhu práce.

Mezi přednosti můžeme zařadit loajalitu k firmě, stabilitu, která vyplývá z uvědomění si váhy zaměstnání. Jedinci starší 50 let si uvědomují, že patří do skupiny, která je více ohrožena nezaměstnaností. Dalšími přednostmi jsou odborné znalosti, dlouholetá praxe, pracovní zkušenosti. Tito jedinci jsou více trpěliví, mají jistý nadhled nad věcí a jsou odpovědnější při řešení pracovních problémů. Dále je to časová flexibilita, osoby starší 50 let už mají dospělé děti a mohou se více věnovat práci.

V neposlední řadě může starší jedinec být vzorem mladším spolupracovníkům. Předává jim své znalosti a zkušenosti. Motivuje je k práci a k zlepšování pracovního výkonu. Starší jedinci se významně podílejí na pozitivní atmosféře v práci. Mají sklony uklidňovat konfliktní situace a celkově zklidňovat atmosféru v práci.

Naopak mezi handicapy u jedinců starších 50 let patří větší míra neochoty dalšího vzdělávání se a nižší schopnosti počítačové gramotnosti. Mezi fyzické nevýhody patří snížená fyzická síla a vytrvalost. U jedinců nad 50 let se předpokládá větší výskyt zdravotních problémů. Starší jedinci mají zhoršenou flexibilitu na změny a často rezignují na profesní růst.

3 DŮSLEDKY NEZAMĚŠTNANOSTI

Nezaměstnanost přináší negativní dopady pro nezaměstnaného jedince, jeho rodinu, ale i pro celou společnost. U dlouhodobé nezaměstnanosti se negativní dopady prohlubují a mohou způsobovat nevratné změny v životě jedince a jeho rodiny. Důsledky nezaměstnanosti můžeme dělit podle rozsahu jejího zasažení - dopady pro jednotlivce a jeho rodinu a dopady pro celou společnost. Druhé dělení je podle zaměření dopadů nezaměstnanosti - ekonomické, sociální a zdravotní důsledky.

3.1 Ekonomické dopady nezaměstnanosti pro jednotlivce

Nezaměstnanost je stav, který nezaměstnanému jedinci přináší nedostatek finančních prostředků. Vlivem nedostatečných finančních příjmů se snižuje životní úroveň nezaměstnaného jedince, ale ve velké většině i jeho rodině. Nezaměstnaný jedinec má za určitých podmínek a na omezenou dobu nárok na podporu v nezaměstnanosti. Musí splňovat tato kritéria (Dlouhá, 2016):

- musí být občanem ČR,
- aktivně hledá zaměstnání (alespoň přes úřad práce),
- za poslední dva roky před zařazením do evidence uchazečů o práci platil/a nejméně 12 měsíců sociální pojištění.

Výše podpory v nezaměstnanosti určuje předchozí průměrný plat jedince. První dva měsíce pobírá jedinec 65 % ze svého předchozího průměrného čistého platu. Na další dva měsíce klesne podpora na 50 % z předchozího průměrného platu a zbytek doby klesá podpora na 45 % z předchozího průměrného platu. Lidé do 50 let mohou pobírat podporu v nezaměstnanosti po dobu 5 měsíců. Lidé od 50 do 55 let mohou pobírat podporu v nezaměstnanosti nejdéle 8 měsíců a lidé nad 55 let nejdéle 11 měsíců.

Podpora v nezaměstnanosti je pro většinu jedinců nedostačujícím příjmem finančních prostředků. Nemusí stačit ani na pokrytí základních potřeb jedince popřípadě jeho rodiny. Pokud nastane situace, kdy se v rodině stanou nezaměstnanými např. oba partneři, tak se finanční tíseň ještě více prohlubuje. Jednotlivci a celé rodiny mohou upadnout do stavu chudoby.

Chudoba je stav, kdy nedostatek finančních prostředků výrazně snižuje možnosti spotřeby. Ve stavu chudoby nedochází k naplňování základních životních potřeb. Chudoba má hodně podob a projevuje se ve všech společnostech, tedy i v těch nejbohatších. Je jasné, že pro různé společnosti má stav chudoby jiné měřítko. Jedinec pocházející např. ze zemí rozvíjejících se států, který je ve stavu chudoby, bude mít jiné finanční možnosti, nežli např. jedinec ve stavu chudoby, který pochází z bohatých států Evropské unie.

Chudobu rozlišujeme na 2 typy:

- **Subjektivní vnímání chudoby** - znamená, že člověk sám sebe hodnotí jako chudého, přesto z hlediska společnosti na něj tak nemusí být pohlíženo.
- **Objektivní vnímání chudoby** - určuje stát, který má určující kritéria chudoby.

Měření chudoby je velice důležité, protože určuje pomyslnou hranici chudoby. Od té se pak odvozuje, kdo má a kdo nemá nárok na sociální pomoc od státu. Při měření chudoby se hodně používá tzv. spotřební koš, kterým určujeme životní minimum. Mezi další měřící nástroje chudoby patří průměrný příjem. Jak už název napovídá, zjišťuje se průměrný příjem v konkrétní společnosti a z něj se pak vypočítává životní minimum. Lidé, kteří nedosáhnou ani na toto minimum, jsou pak ve stavu chudoby.

Chudobou jsou nejvíce ohroženi lidé v období vzniku nových rodin a příchodem dítěte do rodiny. Rodina musí najednou vyjít z jednoho platu a rodičovského příspěvku, i když se její náklady o mnoho zvýší.

3.2 Zdravotní dopady nezaměstnanosti na jedince

Ztráta nebo absence placené práce přináší obrovský psychický tlak na jedince a jeho rodinu. Jedinec se dostává do stresu, který může způsobit zdravotní problémy.

Stres je stav, do kterého se organismus dostává při reakci na tzv. stresor. Stresor je podnět, který svým působením jedince dostává do stavu tlaku. Stresory mohou být nejrůznějšího charakteru např. vztahové, pracovní, výkonové nebo zdravotní.

Při stresové reakci se organismus dostává do stadia pohotovosti k „boji“ nebo k „úteku“. Důležité je, v jakém poměru je intenzita stresoru a schopnost organismu se

s ním vypořádat. Pokud se organismus nedokáže s nadměrnou zátěží vyrovnat, tak se dostává do nadlimitní zátěže, jejímž důsledkem je nerovnováha organismu.

Existují dva typy stresu (Praško, 2002):

- **Eustres** - je pozitivní stres, který dokáže jedince povzbudit a motivovat k lepšímu výkonu.
- **Distres** - je naopak negativní stres, který dokáže vyvolat negativní pocity a jeho dlouhodobé prožívání může zapříčinit zdravotní potíže.

Podle H. Selye dochází při prožívání stresu vždy ke stejným fyziologickým reakcím organismu, které nazývá General Adaptation Syndrom (GAS) což v překladu znamená „Obecný adaptační syndrom“. GAS se skládá ze tří částí:

- **Poplachová reakce** - nastává při střetu organismu se stresorem. Organismus začne do těla vyplavovat více cukrů, tuků a škrobů. Dochází k zúžení cév v kůži, zrychluje se dýchání, zvyšuje se srdeční tlak a tep, dochází k odkrvení prstů, rozšiřují se zornice aj. Organismus se dostává do stavu „boj“ nebo „útěk“.
- **Vyrovňovací fáze** - je dlouhodobější reakce. V této fázi je důležité, jak je stresor silný a intenzivní a jak se s ním organismus dokáže vypořádat. Ve vyrovňovací fázi spotřebuje organismus velké množství energie, a to i přes to, že pracuje v útlumovém režimu. Do těla se vylučují dva hormony kortizol a kortizon. Tyto dva hormony zajišťují energii. Míra těchto hormonů v těle rozhoduje o tom, zda bude mozek dávat signály pro udržení stresové reakce nebo naopak vyšle signály pro její ukončení.
- **Fáze vyčerpání** - nastává, pokud se organismus nedokáže se stresorem vypořádat. Jedinec začne pociťovat projevy psychických onemocnění, jako jsou např. úzkostné stavy, deprese, nespavost nebo psychosomatické problémy.

Prožívání stresu se projevuje ve čtyřech typech:

- v myšlení,
- v emocích,

- v chování,
- v tělesných příznacích.

Stres a především působení dlouhodobého stresu může tedy u jedince vyvolat nejrůznější zdravotní problémy např.: migrénu, bolesti zad, únavu, astma, alergie, problémy s pamětí, mozkovou mrtvici, hypertenzi, ekzémy a jiná kožní onemocnění nebo infarkt myokardu (Praško, 2004). Je velice důležité snažit se předcházet stresovým situacím. Každý člověk by se měl řídit základy psychohygieny.

Psychohygiena je soubor pravidel a rad, vedoucí k udržení, prohlubování nebo znovunalezení duševního zdraví a rovnováhy. Jde o návod k cílenému uspořádání života jednotlivce, aby se co nejvíce předcházelo negativním vlivům a naopak se posilovaly vlivy, které mají pozitivní ráz pro naše duševní zdraví a vedou k udržení duševní rovnováhy.

Obsah oboru psychohygieny je velice rozsáhlý a patří do něj:

- 1. Správná životospráva** - se v rámci psychohygieny zaměřuje na principy zdravé stravy a naopak se zabývá nejčastějšími chybami ve výživě. Na spánek, jeho zásady, fáze a poruchy spánku. Na zásady správného dýchání a možnosti dechových cvičení. Na důležitost pohybových aktivit, zejména na sport a cvičení. A v neposlední řadě se zabývá hospodařením s časem, jak si rozdělit práci a odpočinek.
- 2. Stresová zátěž** - se zaměřuje na fáze stresu, druhy stresu, projevy stresu a zvládání stresu.
- 3. Hygiena v procesu vzdělávání** - se zabývá pracovním prostředím a klimatem třídy. Do pracovního prostředí patří úprava interiéru třídy, úprava akustických podmínek třídy a teplota a vzduch ve třídě.
- 4. Sociální aspekty** - se zaměřují na faktory sociálního vnímání a pravidla pro jednání s lidmi.
- 5. Relaxační a autoregulační cvičení** - se zabývají jednotlivými druhy relaxací a jejich podmínkami. Hledají nové relaxační techniky, metody a zároveň se zdokonalují stávající relaxační metody a techniky.
- 6. Systém vlastních hodnot**

- 7. Sebepoznání a sebevýchova** - je nedílnou součástí psychohygieny, při které se jedinec sám zdokonaluje. Zabývá se koncentrací pozornosti, autoregulací myšlení, emocí a autorelaxací.

Pro naše zdraví je tedy velice důležité dodržovat základní principy duševní hygieny. A to zejména při stresových situacích jako je např. ztráta zaměstnání (Ledvinová, 2012).

3.3 Sociální dopady nezaměstnanosti na jedince

Sociální dopady ovlivňují život jedince i jeho rodiny v mnoha oblastech. Při nezaměstnanosti a hlavně dlouhodobé nezaměstnanosti se mohou měnit vztahy v rodině. Jedním z důvodů je špatná finanční situace rodiny, která velkou měrou ovlivňuje pohodu v rodině. Rodině se snižuje životní úroveň, musí měnit zaběhnuté zvyklosti.

Členové rodiny si nemohou dovolit provozovat všechny své zájmy a koníčky. Důsledkem toho se mohou měnit pozice jednotlivých členů rodiny. Je důležité, jak nezaměstnaný člen rodiny řeší svojí situaci. Je veliký rozdíl, pokud jedinec aktivně hledá nové zaměstnání a projevuje snahu pomáhat rodině v jiných oblastech jako např. práce v domácnosti, pomoc s dětmi atd. A jedincem, který nové zaměstnání aktivně nehledá a nesnaží se rodině pomáhat ani v jiných oblastech. Někteří jedinci ztrátu svého zaměstnání nesou velmi špatně. Uzavírají se do sebe, začínají sami sebe litovat a všechno je podle nich špatně. V prvním případě, tedy u jedince, který aktivně hledá nové zaměstnání, mohou dokonce vztahy v rodině zesílit a rodina se tzv. semkne pro překonání těžkého období. V druhém případě mohou vztahy v rodině velmi utrpět. Pokud tato situace je dlouhodobá, tak v rodině dochází k napjatosti vztahů, ke konfliktům mezi jejími členy rodiny a ke změnám chování jednotlivých členů. Tento stav může zapříčinit rozpad rodiny.

U nezaměstnaného jedince dochází ke změnám v sociálních rolích a sociálním statusu. V důsledku postupného snižování až neudržování kontaktů z předešlé práce dochází k pozvolné sociální izolovanosti. Současně s tím se omezuje možnost pro navazování a udržování nových sociálních vazeb. V krajních případech může vést až k vyloučení jedince ze společnosti. Tímto jevem jsou ohroženi jedinci především ve vyšším věku a to z toho důvodu, že mají dlouholeté sociální vztahy a nové navazují méně často.

Dochází k poklesu sociálního statusu. Největší pokles je vidět u jedinců, kteří pracovali na vyšší pracovní pozici. Vyšší pracovní pozice sebou obvykle přináší vysoké postavení ve společnosti, vyšší finanční ohodnocení a celkově kladné přijetí od společnosti. Na takové jedince je pohlíženo jako na velmi schopné lidi, ať už pro jejich intelekt, schopnosti nebo dovednosti. Lidé jim projevují respekt a společenské uznání. Pokud takový jedinec přijde o své zaměstnání, tak může žít jistou dobu ze svých finančních rezerv, ale i tak se bude muset nejspíš uskromnit, což může být velký psychický nápor na jedince. Když finanční rezervy dojdou a jedinec stále nemá nové zaměstnání, tak je odkázán na pomoc rodiny a státu. Pro lidi, kteří byli v pracovním procesu úspěšní, může být problém zajít na úřad práce a zapsat se do registru nezaměstnaných. Tito jedinci pocítují osobní selhání a mohou se za svojí situaci stydět. To vše negativně působí na jejich psychiku a vlivem stresu se u nich mohou projevit zdravotní problémy. Jak už bylo výše napsáno, je důležité, aby každý člověk dodržoval zásady psychohygieny a tak předcházel narušení rovnováhy organismu.

Další negativní vliv má pohlížení dnešní společnosti na nezaměstnané jedince jako na neschopné lidi, kteří vlivem své neschopnosti nemohou najít zaměstnání nebo jako na lidi, kteří si nové zaměstnání nehledají, protože nechtějí pracovat. Poukázat můžeme třeba na romské etnikum, které pokud nepracuje, tak se o nich říká, že pracovat nechtějí a využívají pouze dávky státu. Na druhou stranu se tito jedinci při hledání zaměstnání setkávají s rasovými předsudky a mnohdy z důvodu jejich etnické příslušnosti práci nedostanou. To vše působí na psychické rozpoložení nezaměstnaných jedinců, kteří se díky těmto vlivům více uzavírají do sebe a vzdalují se od společnosti.

3.4 Dopady nezaměstnanosti pro společnost

Nezaměstnanost lidí v České republice má důsledky pro celou společnost, pro všechny její členy. Velice důležité je, jaké procento lidí je u nás v současnosti nezaměstnáno. Jak už bylo uvedeno v kapitole „Měření a vývoj nezaměstnanosti v České republice“ je důležité tento stav sledovat a měřit. Podle toho může stát činit další kroky vedoucí k zlepšování životní úrovně v České republice.

Nezaměstnanost přináší státu ekonomickou zátěž, protože se ze státní pokladny vyplácí sociální dávky, je zde ztráta statků a služeb, které by mohli zaměstnaní jedinci

vytvořit. Do státní pokladny nejsou u nezaměstnaných jedinců odváděny daně a sociální pojištění.

Lidé bez placené práce jsou více ohroženi sociálně patologickými jevy. Léčba sociálně patologických jevů je velice nákladná a opět zatěžuje státní pokladnu. Léčba bývá také dlouhodobý proces, při kterém může být jedinec umístěn ve zdravotnickém zařízení a většinou není schopen vykonávat placenou práci.

Sociálně patologické jevy označované též jako sociální deviace je označení pro společenské jevy, které jsou chorobné, nemorální a obecně nežádoucí. Při sociálně patologických jevech jsou porušovány sociální, morální a právní normy. Mezi sociálně patologické jevy patří:

- kriminalita a delikvence,
- závislosti,
- sebevraždy,
- prostituce,
- xenofobie a rasismus,
- agresivita,
- šikana.

Sociálně patologické jevy přináší nejenom ekonomické problémy pro stát i jednotlivce, ale především ohrožují zdraví každého člena společnosti. Mají vliv na sociální vztahy ve společnosti. Pro názornost budou v předložené diplomové práci uvedené dva příklady sociálně patologických jevů a jejich negativního působení na společnost. A to konkrétně kriminalita / delikvence a prostituce.

Delikvence je antisociální chování, u kterého mohou a nemusí být porušovány právní normy. Pokud jsou právní nebo morální normy porušeny, tak je to v menší míře, nežli je tomu u kriminality. Delikvencí se provinují zejména děti a dospívající jedinci.

Kriminalita je termín označující závažné porušování právních a morálních norem společnosti. Takové jednání a chování je trestné a jedinec je souzen dle zákona. Kriminalita se projevuje spíše u dospělých jedinců.

Negativní dopad kriminality na společnost způsobuje například jedinec, který se dopouští kriminálního chování a ohrožuje život, zdraví a majetek jiného člena či členů společnosti. Pokud se např. v konkrétním městě vyskytuje vysoká míra kriminality, která

přináší další problémy, pak se lidé v takovém městě necítí bezpečně, a pokud nemají možnost se odstěhovat, tak se to negativně projevuje na jejich psychice. V takovém městě je navíc ohrožen zdravý vývoj dětí a mládeže. Jsou náchylnější k přijetí do sociálních skupin provozující kriminalitu či delikvenci.

Kriminalita pro společnost znamená i finanční výdaje. Zvýšená kriminalita znamená posílení bezpečnostních složek České republiky (policie) v ulicích, policie je více volána k řešení přestupků, všichni lidé pracující na policii musí procházet více kurzy, které samozřejmě stojí státní pokladnu více peněz. A v neposlední řadě se negativní dopady na státní pokladnu projevují v souvislosti s odsouzenými jedinci, kteří si svůj trest odpykávají ve věznici. Každý odsouzený jedinec stojí každý den státní pokladnu cca 800 korun. Dále musíme přičíst, že vězni neodvádí daně a neplatí za sebe sociální pojištění.

Prostituce bývá často označována za nejstarší „řemeslo“. Dnes nazýváno také pojmem sexuální práce. Jde o uspokojování sexuálních potřeb jiných lidí výměnou za finanční ohodnocení nebo jiné věcné dary.

Negativní dopady prostituce pro jednotlivce - ať už ženy nebo muži, kteří nabízejí své tělo k uspokojování sexuálních potřeb druhých lidí, jsou ohrožení na zdraví. Jak je známo, tak rizikové sexuální chování (časté střídání partnerů a nedostatečná ochrana) je velkým rizikem přenosu pohlavních chorob. Mezi nejznámější patří HIV, kapavka, herpes a syfilis.

Prostituce výrazně ovlivňuje sociální postavení jedince ve společnosti. Prostituuující jedinci jsou společností vnímáni za špatné a dostávají se na okraj společnosti. Jedinec provozující toto „zaměstnání“ obvykle ztrácí veškerý kontakt s rodinou a svým sociálním okolím. U prostituujících jedinců je dokázáno, že mají větší míru sebevražednosti. Průzkumy také ukazují, že je prostituce velmi často spojena s drogovou nebo alkoholickou závislostí. To bývá používáno jako donucovací prostředek tzv. „pasáků“. Kdy „pasák“ dovede svoji oběť k drogové závislosti a pak s ní manipuluje a nutí ji k prostituci. Z toho plyne, že se nám odkrývají další sociálně patologické jevy kriminalita a závislosti.

Negativní dopady prostituce na společnost - jak už bylo řečeno výše, sociálně patologické jevy představují finanční zátěž pro společnost a je ohroženo zdraví všech jedinců ve společnosti. Kvůli prostituci je nakaženo stále větší množství lidí pohlavně přenosnými nemocemi. Může jít i o jedince, kteří se snaží žít „slušný“ život a hlídají si

své zdraví. Bohužel si najdou partnera, který někdy využíval služeb prostitutek či prostitutů a jejich zdraví je ohroženo. Další riziko plyne z kriminálních aktivit prostituujících jedinců, kteří svým jednáním ohrožují životy, zdraví nebo majetek ostatních lidí ze společnosti.

Z výše uvedených příkladů vyplývá důležitost práce s nezaměstnanými lidmi. Mělo by se s nimi systematicky pracovat a podporovat je, aby se u nich neobjevilo chování, které společnost považuje za sociálně patologické. Důležitá je tedy prevence sociálně patologických jevů.

Prevence sociálně patologických jevů se skládá ze tří druhů:

- **Primární prevence** - se zaměřuje na předcházení vzniku sociálně patologických jevů.
- **Sekundární prevence** - se zaměřuje na jedince, u kterých se již objevil jeden ze sociálně patologických jevů, ale ještě nedošlo k trvalému poškození na zdraví jedince.
- **Terciální prevence** - se zaměřuje na jedince, u kterých se již projevuje jeden či více sociálně patologických jevů a dochází k poškozování zdraví jedince. Terciální prevence má za cíl zmírnit dopady poškození na zdraví jedince a předcházet vzniku dalšího poškození.

4 ÚŘAD PRÁCE

Úřad práce České republiky je správním úřadem s celostátní působností. Je zároveň také organizační složkou státu. Byl zřízen 1. 4. 2011, zákonem č. 73/2011 Sb. o Úřadu práce České republiky a o změně souvisejících zákonů. Úřad práce spadá pod kompetenci Ministerstva práce a sociálních věcí.

Úřad práce je tvořen generálním ředitelstvím, krajskými pobočkami a pobočkami pro hlavní město Prahu. Součástí krajských poboček jsou také kontaktní pracoviště. Celý úřad řídí jeden ředitel. Každá krajská pobočka má svého ředitele, případně vedoucího.

Správní řízení v působnosti Úřadu práce České republiky se řídí zákonem č. 73/2011 Sb., o Úřadu práce České republiky a o změně souvisejících zákonů a zákonem č. 500/2004 Sb., správní řád ve znění pozdějších předpisů. Úřad práce vždy rozhoduje ve správních řízeních I. stupně, v případě odvolání proti rozhodnutí Úřadu práce České republiky rozhoduje ministerstvo (Generální ředitelství Úřadu práce ČR, 2016).

Funkce Úřadu práce České republiky zasahuje do těchto oblastí:

- zaměstnanosti,
- zabezpečuje ochranu zaměstnaných v době platební neschopnosti jejich zaměstnavatele,
- zajišťuje státní sociální podporu,
- stará se o dávky pro jedince se zdravotním postižením,
- stará se o příspěvek na péči,
- zajišťuje pomoc v hmotné nouzi,
- stará se o dávky pro rodiny s pěstounskou péčí.

4.1 Základní pojmy související s úřady práce

V souvislosti s úřady práce jsou uvedeny dva stavy zájemců o zaměstnání. Prvním je zájemce o zaměstnání a druhým je uchazeč o zaměstnání.

Zájemce o zaměstnání je fyzická osoba, která chce zprostředkovat zaměstnání a osobně požádá o zařazení do evidence uchazečů o zaměstnání.

Uchazeč o zaměstnání je fyzická osoba, žádající o zprostředkování zaměstnání na místně příslušném úřadu práce podle svého trvalého bydliště. Jedinec musí splňovat určité podmínky pro zařazení do evidence uchazečů o zaměstnání. Nesmí být v pracovněprávním vztahu, osobou samostatně výdělečně činnou (OSVČ), společníkem nebo jednatelem společnosti s ručením omezeným, členem představenstva, členem dozorčí rady obchodní společnosti, soudcem, poslancem, senátorem Parlamentu ČR, členem libovolného (např. obecního) zastupitelstva, ředitelem obecně prospěšné společnosti, členem rady, prezidentem, jedincem, který vykonává pěstounskou péči, jedincem výdělečně činným v cizině, jedincem, který se soustavně připravuje na budoucí povolání (např. student).

4.2 Podpora v nezaměstnanosti

Je určena pro jedince bez zaměstnání a slouží k překonání finančních obtíží plynoucích z nezaměstnanosti. Nárok na podporu v nezaměstnanosti mají jedinci, kteří před ztrátou zaměstnání pracovali nejméně 12 měsíců a odváděli důchodové pojištění. Na podporu v nezaměstnanosti nemají nárok jedinci, kteří pobírají starobní důchod.

Podpůrní doba podpory v nezaměstnanosti se odvíjí od věku nezaměstnaného jedince:

- Jedinec do 50 let má nárok na podporu v nezaměstnanosti po dobu 5 měsíců.
- Jedinec od 50 do 55 let má nárok na podporu v nezaměstnanosti po dobu 8 měsíců.
- Jedinec nad 55 let má nárok na podporu v nezaměstnanosti po dobu 11 měsíců.

Výše podpory v nezaměstnanosti se vypočítává z průměrného měsíčního, čistého výdělku z posledního zaměstnání. První dva měsíce nezaměstnanosti pobírá nezaměstnaný 65 %, další dva měsíce pobírá 50 % a po zbývajících dobu pobírá 45 % z předešlého průměrného platu.

Existuje tzv. „strop“. Je to nejvyšší možná částka podpory v nezaměstnanosti, která může být vyplácena. Tato částka činí 14 157 Kč.

4.3 Státní sociální podpora

Státní sociální podpora je označení pro dávky, které jsou určeny pro jedince, kteří se dostanou do společensky uznaných sociálních situací. Do špatné sociální situace se může dostat jedinec, který přijde o své zaměstnání, z toho důvodu jsou v předložené diplomové práci popsány jednotlivé oblasti státní sociální podpory.

Do státní sociální podpory patří:

- Přídavek na dítě je dlouhodobá dávka pro rodiny s dětmi, která slouží na pokrytí nákladů spojené s výživou a výchovou nezaopatřených dětí. Na příspěvek má nárok rodina, jejíž příjmy jsou nižší než 2,4 násobku částky životního minima rodiny. Při posuzování nároku na dávky rozhoduje příjem rodiny za poslední kalendářní rok. Do příjmu se počítá i rodičovský příspěvek.
- Rodičovský příspěvek je pro rodiče, kteří řádně a celodenně pečují o své dítě. Celková výše příspěvku je 220 000 Kč, rodiče si mohou zvolit délku pobírání příspěvku v délce od 2 do 4 let.
- Příspěvek na bydlení je určen pro jedince nebo rodiny s nízkými příjmy, kterým má pomoci pokrýt náklady na bydlení. Nárok na příspěvek má jedinec, který je v bytě přihlášen k trvalému pobytu, a jeho náklady na bydlení jsou větší, než je součin rozhodného příjmu v rodině a koeficientu 0,30 a na území hlavního města 0,35. Rozhodný příjem se vypočítává z příjmů všech jedinců, kteří jsou v daném bytě přihlášení k trvalému pobytu. Dále se započítává přídavek na dítě a rodičovský příspěvek.
- Porodné je jednorázová dávka, která je určena na náklady spojené s narozením prvního nebo druhého živého dítěte. Nárok na porodné souvisí s příjmy v rodině, které byly nižší, než 2,7 násobek životního minima za poslední kalendářní čtvrtletí před kalendářním čtvrtletím do kterého se dítě narodilo. Výše porodného je pevně stanovena. Příspěvek na první dítě je 13 000 Kč a na druhé dítě 10 000 Kč.
- Pohřebné je jednorázová finanční pomoc ve výši 5 000 Kč. Tato dávka se vyplácí jedinci na náklady spojené s pohřbem. Je určena jedinci, který vypravil pohřeb nezaopatřenému dítěti nebo byl rodičem nezaopatřeného dítěte. Musí být splněna podmínka, že zemřelá osoba měla trvalý pobyt na území České republiky.

4.4 Pomoc v hmotné nouzi

Jde o peněžitou pomoc jedincům, kteří se ocitnou ve finanční tísní. Pomoc v hmotné nouzi má motivovat k získání vlastních prostředků k zajištění základních potřeb. Základní princip této pomoci je, že jedinec, který je zaměstnaný, se musí mít lépe, než jedinec, který je bez zaměstnání.

Dávky hmotné nouze jsou:

- příspěvek na živobytí,
- doplatek na bydlení,
- mimořádná okamžitá pomoc.

Dávky hmotné nouze vyplácí úřad práce, který zároveň rozhoduje, kdo má na tuto pomoc nárok.

4.5 Pomoc s hledáním zaměstnání

Úkolem úřadu práce je také pomoc při hledání nového zaměstnání (individuální nebo skupinové profesní poradenství). Tyto služby jsou nabízeny zdarma všem uchazečům evidovaným na úřadu práce.

Touto službou pomáhá úřad práce vybrat vhodné povolání s přihlédnutím k osobním, sociálním a zdravotním problémům uchazeče. Všechny tyto aspekty mohou být bariérou k nalezení vhodného zaměstnání. Finálním výsledkem je orientování uchazečů k samostatnému zhodnocení vlastních dovedností.

Samostatnou kapitolou je rekvalifikace, která je nedílnou součástí pomoci úřadu práce a je vysvětlena v následující kapitole. Rekvalifikační kurzy jsou plně hrazeny státem.

Stejně jako zaměstnancům podporují úřady práce také zaměstnavatele. Poskytují jim poradenské a informační služby, hledají zaměstnavatelům zaměstnance (zaměstnavatel může podat na úřad práce inzerát). Nedílnou součástí poradenství pro zaměstnavatele je také poradenství při zaměstnání osob se zdravotním postižením (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2014).

5 ŘEŠENÍ NEZAMĚSTNANOSTI

5.1 Státní politika zaměstnanosti

Politika zaměstnanosti je činnost, která se snaží směřovat k dosahování rovnováhy mezi nabídkou a poptávkou po pracovních silách. Cílem politiky zaměstnanosti je vytvořit vhodné podmínky a předpoklady pro dosažení co největší produktivity a možnosti svobodně zvolit své zaměstnání.

Politika zaměstnanosti je součástí politiky státu a její důležitost ji dostává mezi ty nejvýznamnější. Politiku zaměstnanosti má každý vyspělý stát a vychází z práva na práci.

Právo na placenou práci mají všichni občané České republiky bez ohledu na pohlaví, zdravotní stav, věk, politickou příslušnost, etnický nebo sociální původ, majetek, jazyk nebo členství v politických stranách. Tak je uvedeno v základních právech občana (Kotýnková & Němec, 2003, str. 131).

5.2 Národní akční plán zaměstnanosti

Národní akční plán zaměstnanosti patří mezi vládní dokumenty, které stanovují priority a cíle národních politik členských států Evropské unie. Národní akční plány zaměstnanosti jsou každý rok aktualizovány. Národní akční plán zaměstnanosti České republiky spadá pod kompetenci Ministerstva práce a sociálních věcí (MPSV).

Mezi hlavní cíle Národního akčního plánu zaměstnanosti (NAPZ) patří zavedení opatření, která jsou zaměřena na podporu nové zaměstnanosti, na zvyšování motivace uchazečů o zaměstnání při hledání práce a v neposlední řadě na podporu připravování pracovní síly, aby odpovídala požadavkům na trhu práce a snažila se co nejvíce navýšit obsah a účinnost aktivní politiky zaměstnanosti.

Národní akční plán se skládá ze čtyř pilířů:

- podpora zaměstnanosti,
- podpora podnikání,
- podpora schopnosti podniků a zaměstnanců přizpůsobit se změnám,

- podpora rovných příležitostí všech lidí.

Služby zaměstnanosti - řízení služeb zaměstnanosti provozují úřady práce. Dohlíží na ně Ministerstvo práce a sociálních věcí. Služby zaměstnanosti dělíme na pasivní a aktivní politiku zaměstnanosti. Toto rozdělení plyne z činnosti jednotlivých úřadů.

5.3 Pasivní politika zaměstnanosti

Zabezpečuje hmotné prostředky uchazečů o zaměstnání prostřednictvím podpory v nezaměstnanosti. Tato forma pasivní zaměstnanosti má za cíl vhodně motivovat k hledání a získání nového zaměstnání. Je důležité najít optimální částku, která bude vyplácena jako podpora v nezaměstnanosti. Částka nesmí být příliš malá, měla by pokrýt základní životní potřeby nezaměstnaného jedince, ale ani nesmí být příliš velká. Pokud by podpora v nezaměstnanosti dosáhla rovnocenného příjmu jako zaměstnání, tak by to lidi vedlo k dobrovolné nezaměstnanosti.

5.4 Aktivní politika zaměstnanosti

Je zaměřena na konkrétní skupiny lidí, což je zásadní rozdíl oproti pasivní politice zaměstnanosti, která se zabývá všemi nezaměstnanými jedinci. Aktivní politika zaměstnanosti se tedy zaměřuje na cílové skupiny, které jsou více ohroženy nezaměstnaností. Jejím zájmem se zaměřuje např. na lidi, kteří mají nedostatečnou nebo nevyhovující kvalifikaci, na jedince, kteří mají zdravotní omezení nebo zdravotní postižení.

Hlavním cílem aktivní politiky je pomoci nezaměstnaným jedincům vrátit se do pracovního procesu. Dalším cílem je vyloučit nepříznivé ekonomické důsledky nezaměstnanosti a podílet se na hospodářském růstu společnosti (Jírová, 2002).

Prostředky aktivní politiky nezaměstnanosti:

- rekvalifikace,
- veřejně prospěšné práce,
- investiční pobídky,

- společensky účelná pracovní místa,
- příspěvek na zapracování,
- příspěvek při přechodu na nový podnikatelský program.

Rekvalifikace je prostředek, který se využívá ke snižování především strukturální nezaměstnanosti. Jde o jeden z nejúčinnějších nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti. Cílem rekvalifikace je zvyšovat uplatnění nezaměstnaných jedinců na trhu práce. Tento cíl je naplňován pomocí změn v dosavadní kvalifikaci uchazeče. Prostřednictvím rekvalifikace získává jedinec nové znalosti a dovednosti nebo dochází k jejich prohlubování. Rekvalifikace uskutečňuje a zároveň i hradí uchazečům úřad práce. Uchazeči mohou být proplaceny i dokazatelné náklady spojené s rekvalifikací.

Veřejně prospěšné práce - jsou pracovní příležitosti, které jsou časově omezené. Spadají sem práce např. péče o veřejné prostranství, úklid a údržba veřejných budov a mnoho dalších činností, které jsou prospěšné pro obce nebo státní instituce. Pracovní místo tohoto typu může vytvořit zaměstnavatel na 12 měsíců, ale i opakovaně. Úřad práce může poskytnout zaměstnavateli příspěvek na vytváření těchto pracovních příležitostí.

Investiční pobídky - jsou hmotné prostředky, které podporují zaměstnavatele při vytváření nových pracovních míst a při rekvalifikaci a zaškolování nově přijatých zaměstnanců.

Společensky účelná pracovní místa - jsou vytvořená pracovní místa, která jsou určena pro uchazeče, kterým nelze jiným způsobem zprostředkovat zaměstnání. Na společensky účelná pracovní místa lze získat příspěvek, který vyplácí úřad práce. Takovou podobu pracovního místa může vytvořit sám uchazeč o zaměstnání, který chce vykonávat samostatně výdělečnou činnost (OSVČ). Výše příspěvku se odvíjí od míry nezaměstnanosti v dané lokalitě.

Nárok na příspěvek za zapracování má zaměstnavatel poskytující pracovní místo uchazeči, který spadá do jedné z rizikových skupin. Příspěvek vyplácí úřad práce. Cílem příspěvku je zabezpečit, aby uchazečům z rizikových skupin byla věnována větší pozornost.

Nárok na příspěvek při přechodu na nový podnikatelský záměr má zaměstnavatel, který přechází na nový podnikatelský záměr, v jehož důsledku není schopen zabezpečit práci v rozsahu týdenní pracovní doby. Příspěvek vyplácí úřad práce.

Nárok na podporu zaměstnání osob se zdravotním postižením má zaměstnavatel, který zprostředkovává pracovní místa určená pro jedince se zdravotním postižením. A to formou chráněných pracovních míst nebo chráněných pracovních dílen. Příspěvek vyplácí úřad práce.

5.5 Pracovní rehabilitace

Součástí aktivní politiky zaměstnanosti je pracovní a psychologické poradenství.

Hlavním cílem poradenských služeb je vést jedince k tomu, aby byli schopni se sami rozhodovat, projevovali aktivitu při hledání nového zaměstnání a dokázali se vypořádat s obtížnou situací. Dovést je k samostatnému hledání možností řešení jejich situace. Poradenské služby mohou nabízet profesní poradci úřadu práce, popř. odkážou na jiné odborníky. Všechny poradenské služby jsou provázané a směřují k zvládnutí důsledků, které přináší nezaměstnanost a k rychlému návratu do pracovního procesu.

Mohou mít dvě formy:

- **Individuální poradenství** - jak už název napovídá, jde o poradenství, které se zaměřuje vždy pouze na jednoho klienta. Zohledňuje specifickou situaci daného jedince. Zaměřují se na řešení psychických problémů, problémů s adaptací, vyrovnávání se s životní situací, kdy jedinec přišel o práci a důsledkem toho se zhoršily jeho finanční prostředky a změnila se sociální pozice. Odborník společně s klientem hledá nejvhodnější individuální řešení situace.
- **Skupinové poradenství** - se oproti individuálnímu poradenství nezaměřuje pouze na jednoho klienta, ale vždy na skupinu lidí. Cílem skupinového poradenství je naučit klienty efektivně hledat nové zaměstnání, úspěšně se připravit na přijímací pohovor, naučit se zvládat náročné životní situace, podporovat rozvoj komunikačních dovedností a vést klienty k vyměňování si zkušeností.

PRAKTICKÁ ČÁST

6 PRŮZKUMNÉ ŠETŘENÍ

6.1 Vymezení cílů

Cílem praktické části diplomové práce je zjistit, jaké následky má nezaměstnanost na jedince z hlediska jeho zdraví, sociálních vztahů s okolím a finančního zabezpečení. Zjistit, zda nezaměstnanost ovlivňuje vztahy v rodině. A v neposlední řadě zjistit, jak nezaměstnaní jedinci řeší svoji finanční situaci a zda jsou více ohroženi půjčováním si peněz.

6.2 Stanovení průzkumných hypotéz

H1: Nezaměstnanost se podílí na vzniku zdravotních problémů.

H2: Nezaměstnanost způsobuje hádky a konflikty mezi členy rodiny.

H3: Z důvodu nezaměstnanosti dochází k omezování sociálních vztahů s okolím.

H4: Nezaměstnanost je příčinou finančních potíží jedince a jeho rodiny.

H5: Nezaměstnaní jedinci řeší svoji finanční situaci půjčováním si peněz.

6.3 Metoda průzkumu

Jako metoda průzkumu byla vybrána forma dotazníku, která byla zvolena z důvodu časové nenáročnosti pro respondenty.

Struktura dotazníku byla rozdělena do tří částí: vstupní část, vlastní otázky a poděkování respondentům.

Dotazník byl vytvořen pouze pro účely průzkumu předložené diplomové práce. Skládá se z 12 otázek, které byly sestaveny k optimálnímu dosažení stanovených cílů průzkumu. Otázky jsou uspořádané a sestavené tak, aby byly srozumitelné pro všechny respondenty. Otázky v průzkumu měly více podob. Nejčastěji šlo o otázky polootevřené, zavřené a jedna otázka byla otevřená.

Výsledky byly zpracovány do tabulek a znázorněny grafy, aby z nich byly jasné vidět výsledky vyplývající z průzkumu.

6.4 Charakteristika výzkumného vzorku

Respondenti byli vybráni ze známých, kteří mají vlastní zkušenost s nezaměstnaností a s dopady, které nezaměstnanost přináší. Nebo odkázali na respondenta, který má také zkušenost s nezaměstnaností. V současné době jsou všichni respondenti zaměstnáni.

Respondenti byli ve věku od 25 do 65 let. Souhrn respondentů činil 50 jedinců z toho 27 žen a 23 mužů. Všichni respondenti byli nejprve kontaktováni telefonicky nebo prostřednictvím e-mailu, kde byli požádáni o vyplnění dotazníku.

6.5 Průběh šetření

Pro průzkum byla vybrána knihovna v Praze. Místo bylo vybráno z důvodu dobré dostupnosti pro všechny respondenty a dále pro jeho příjemnou atmosféru. Knihovna je dobře osvětlena a odvětrávaná.

Po příchodu všech respondentů se tázající představila, poděkovala za účast a ujistila je, že poskytnuté údaje nebudou nikde zveřejněné a zůstanou anonymní. Následně bylo respondentům vysvětleno, jakým způsobem mají dotazník vyplňovat. Pro zajištění klidu při vyplňování dotazníků byli všichni respondenti požádáni, aby po vyplnění dotazníku zůstali na svých místech a nerušili tak ostatní respondenty. Po dokončení byly dotazníky vybrány. Všem respondentům bylo osobně poděkováno za účast a jejich čas.

Samotné vyplnění dotazníků trvalo přibližně 20 minut. Dotazníkové šetření probíhalo ve dvou dnech. Několik respondentů nemohlo dorazit na osobní setkání, tak s nimi byl dotazník vyplněn pomocí elektronické pošty.

6.6 Harmonogram průzkumu

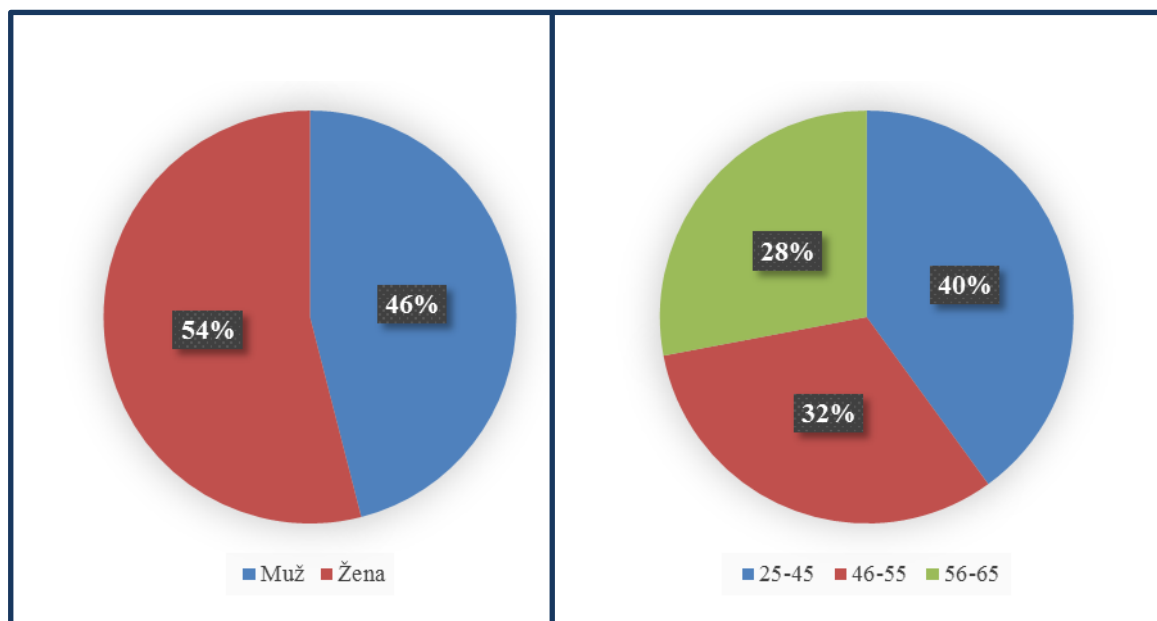
- Květen - srpen 2016 - shromažďování materiálů a pramenů.
- Červen – září 2016 - prostudování získaných materiálů a jejich zpracovávání.
- Září 2016 - další shromažďování informací.

- Začátek září 2016 - návrh otázek pro dotazník.
- Začátek října 2016 - konzultace s vedoucí práce, úprava a dokončení dotazníků.
- 7.10. - dotazníkové šetření.
- 8.10. - druhé datum dotazníkového šetření.
- Polovina října 2016 - zpracování a vyhodnocení průzkumu.
- Začátek listopadu 2016 - dokončení práce, formální úpravy a tisk konečné verze, odevzdání práce.

6.7 Analýza dat

První graf znázorňuje věk respondentů a podíl mužů a žen ve skupině.

Graf 4 – Pohlaví a věk respondentů

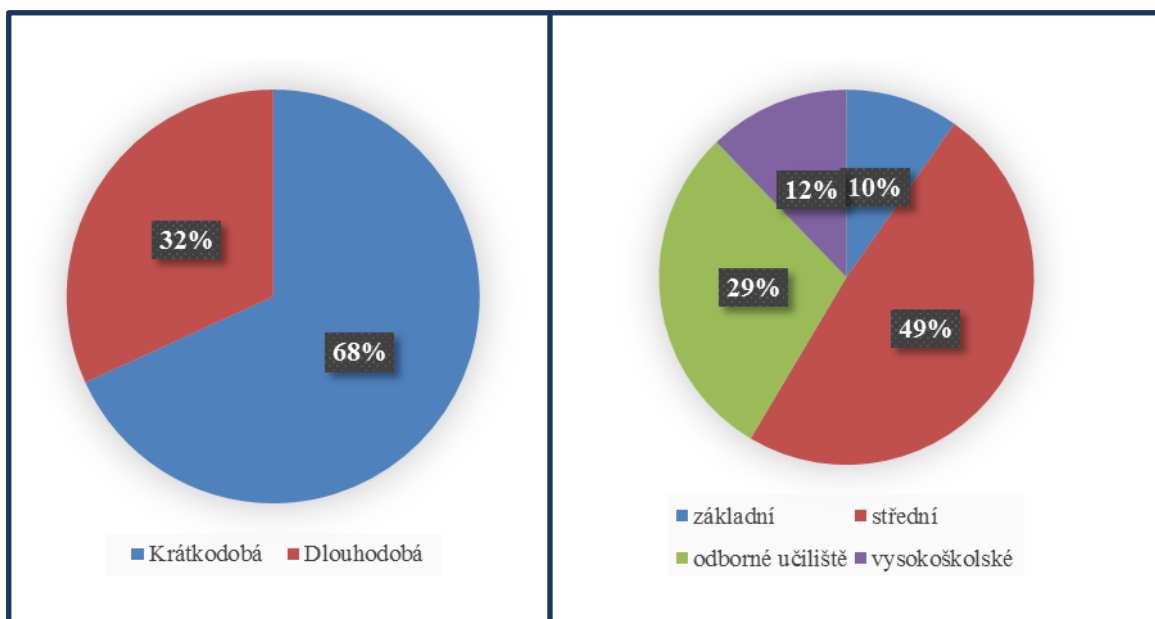

Zdroj: OPLIŠTILOVÁ, Lenka. Vlastní zpracování. 2016

Průzkumu se účastnilo 50 respondentů. Z toho 27 žen a 23 mužů. Věk respondentů byl od 25 do 65 let. Konkrétně 40 % respondentů bylo ve věku od 25 do 45 let, 32 % respondentů bylo ve věku od 46 do 55 let a 28 % respondentů bylo ve věku od 56 do 65 let.

Druhý graf znázorňuje délku nezaměstnanosti a dosažené vzdělání respondentů.

Graf 5 - Doba nezaměstnanosti a stupeň vzdělání respondentů

Zdroj: OPLIŠTILOVÁ, Lenka. Vlastní zpracování. 2016

Z grafu vyplývá, že 68 % respondentů spadalo do skupiny krátkodobě nezaměstnaných a 32 % respondentů spadalo do skupiny dlouhodobě nezaměstnaných. Výsledky ukázaly, že 10 % respondentů dosáhlo pouze základního vzdělání, 29 % respondentů dosáhlo středního odborného vzdělání bez maturitní zkoušky, 49 % respondentů dosáhlo středního odborného vzdělání s maturitní zkouškou nebo všeobecného středního vzdělání taktéž s maturitní zkouškou a zbývajících 12 % dosáhlo vysokoškolského vzdělání.

6.7.1 Otázka 1 - Objevily se u Vás v období nezaměstnanosti zdravotní problémy? Pokud ano, jaké?

Respondenti mohli zvolit možnost „ano“, „ne“ nebo „nevím“. Pokud zvolili možnost „ano“, tak mohli označit více než jednu možnost z tabulky a doplnit jinou možnost, která nebyla v nabídce odpovědí. Konkrétně 32 % respondentů uvedlo, že se u nich žádné zdravotní problémy neprojeví, 10 % respondentů nedokázalo odpovědět a 58 % respondentů uvedlo, že se u nich zdravotní problémy objevily. Mezi nejčastější důsledky nezaměstnanosti patří poruchy spánku, které za odpověď zvolilo 72 % respondentů. Přesně 62 % respondentů uvedlo bolesti hlavy, u 24 % respondentů se objevilo nechutenství a 7 % respondentů uvedlo vysoký krevní tlak a psychické poruchy.

Tabulka 1 - Zdravotní problémy u respondentů

	Odpovědi respondentů	
	Procenta	Četnost
Ano	58	29
Ne	32	16
Nevím	10	5

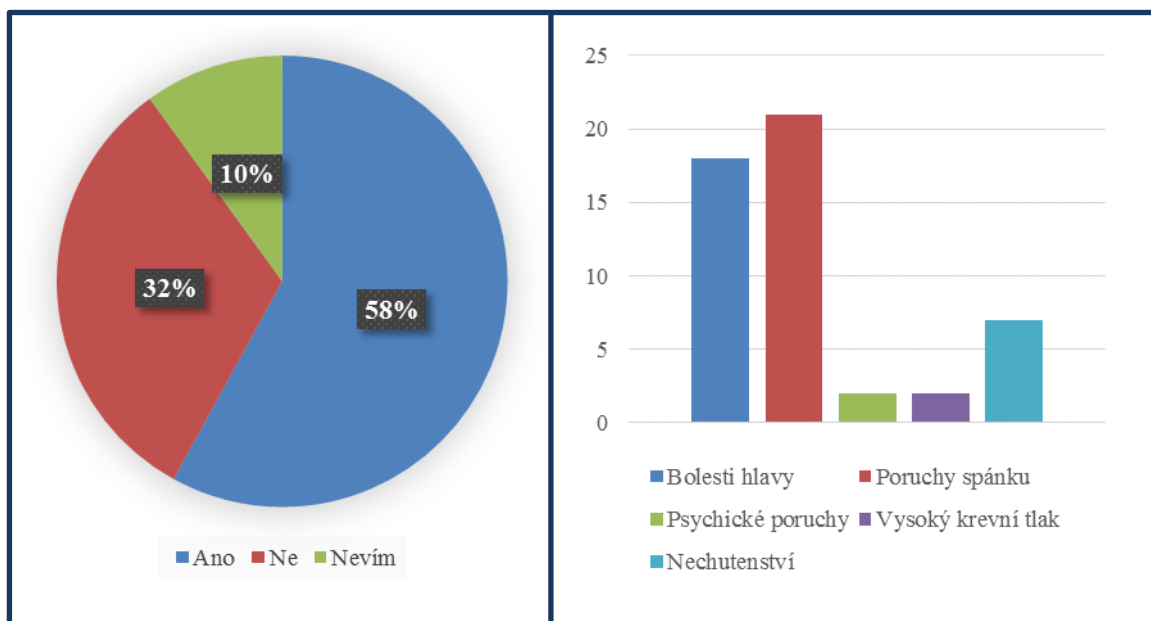
Zdroj: OPLIŠTILOVÁ, Lenka. Vlastní zpracování. 2016

Tabulka 2 - Druhy zdravotních problémů

	Odpovědi respondentů	
	Procenta	Četnost
Bolesti hlavy	62,1	18
Poruchy spánku	72,4	21
Psychické poruchy	6,9	2
Vysoký krevní tlak	6,9	2
Nechutenství	24,1	7

Zdroj: OPLIŠTILOVÁ, Lenka. Vlastní zpracování. 2016

Graf 6 – Procento, druh a počet výskytu zdravotních problémů u respondentů

Zdroj: OPLIŠTILOVÁ, Lenka. Vlastní zpracování. 2016

6.7.2 Otázka 2 - Přetrvávaly u Vás zdravotní problémy i po nástupu do nového zaměstnání? Pokud ano tak jak dlouho?

Respondenti mohli zvolit možnost „ano“, „ne“ nebo „nevím“. Pokud zvolili možnost „ano“, tak mohli označit více než jednu možnost z tabulky a doplnit jinou možnost, která nebyla v nabídce odpovědí. Konkrétně 70 % respondentů uvedlo, že se u nich zdravotní problémy po získání nového zaměstnání již neprojevovaly, 4 % respondentů nedokázalo odpovědět a 26 % respondentů uvedlo, že u nich zdravotní problémy přetrvávaly. Z toho 46 % respondentů uvedlo, že zdravotní problémy přetrvávaly po dobu šesti měsíců, 31 % respondentů uvedlo dobu do jednoho roku, 15 % respondentů uvedlo dobu do dvou let a 8 % respondentů uvedlo dobu delší dvou let.

Tabulka 3 - Počet přetrvávajících zdravotních problémů u respondentů

	Odpovědi respondentů	
	Procenta	Četnost
Ano	26	13
Ne	70	35
Nevím	4	2

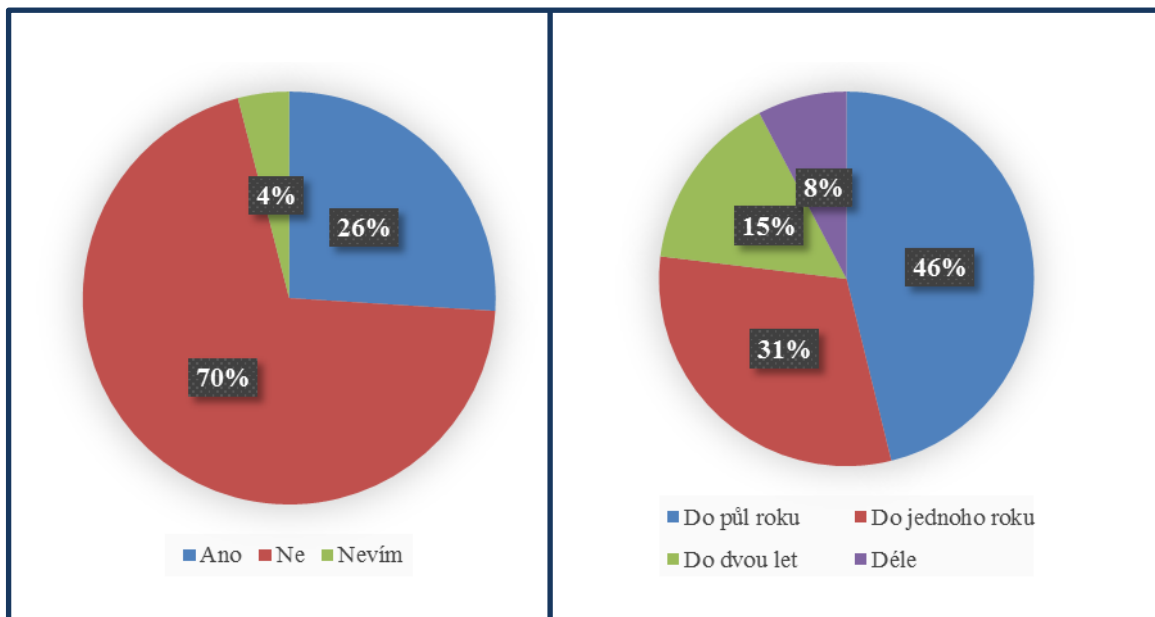
Zdroj: OPLIŠTILOVÁ, Lenka. Vlastní zpracování. 2016

Tabulka 4 - Délka přetrvávajících zdravotních problémů u respondentů

	Odpovědi respondentů	
	Procenta	Četnost
Do půl roku	46,2	6
Do jednoho roku	30,8	4
Do dvou let	15,4	2
Déle	7,7	1

Zdroj: OPLIŠTILOVÁ, Lenka. Vlastní zpracování. 2016

Graf 7 - Poměr přítomnosti a délky přetrvávajících zdravotních problémů po nástupu do nového zaměstnání u respondentů

Zdroj: OPLIŠTILOVÁ, Lenka. Vlastní zpracování. 2016

6.7.3 Otázka 3 - Vznikla u Vás v období nezaměstnanosti nějaká závislost

Respondenti mohli zvolit možnost „ano“ nebo „ne“. Pokud zvolili možnost „ano“, tak mohli označit více než jednu možnost z tabulky a doplnit jinou možnost, která nebyla v nabídce odpovědí. Z tabulky vyplývá, že u 72 % respondentů v období nezaměstnanosti nevznikla žádná závislost. Naopak u 28 % respondentů došlo ke vzniku závislosti v období nezaměstnanosti. Z toho šlo nejčastěji o nadměrné užívání alkoholických nápojů, to uvedlo 79 % respondentů, u 21 % respondentů vznikla závislost na nikotinu a u 7 % respondentů vznikla závislost na hracích automatech (gamblerství).

Tabulka 5 - Závislosti u respondentů během období nezaměstnanosti

	Odpovědi respondentů	
	Procenta	Četnost
Ano	28	14
Ne	72	36

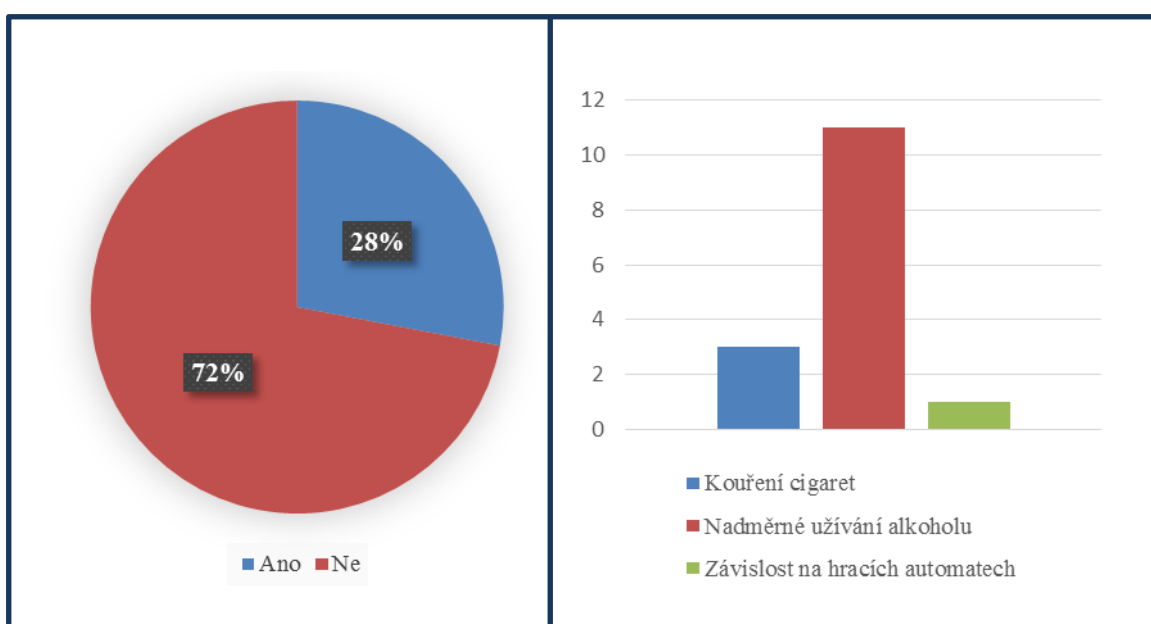
Zdroj: OPLIŠTILOVÁ, Lenka. Vlastní zpracování. 2016

Tabulka 6 - Druhy závislostí u respondentů během období nezaměstnanosti

	Odpovědi respondentů	
	Procenta	Četnost
Kouření cigaret	21,4	3
Nadměrné užívání alkoholu	78,6	11
Závislost na hracích automatech	7,1	1

Zdroj: OPLIŠTILOVÁ, Lenka. Vlastní zpracování. 2016

Graf 8 – Poměr a druh závislostí během nezaměstnanosti u respondentů

Zdroj: OPLIŠTILOVÁ, Lenka. Vlastní zpracování. 2016

6.7.4 Otázka 4 - Vyskytovaly se v období nezaměstnanosti ve Vaší rodině více hádky a konflikty?

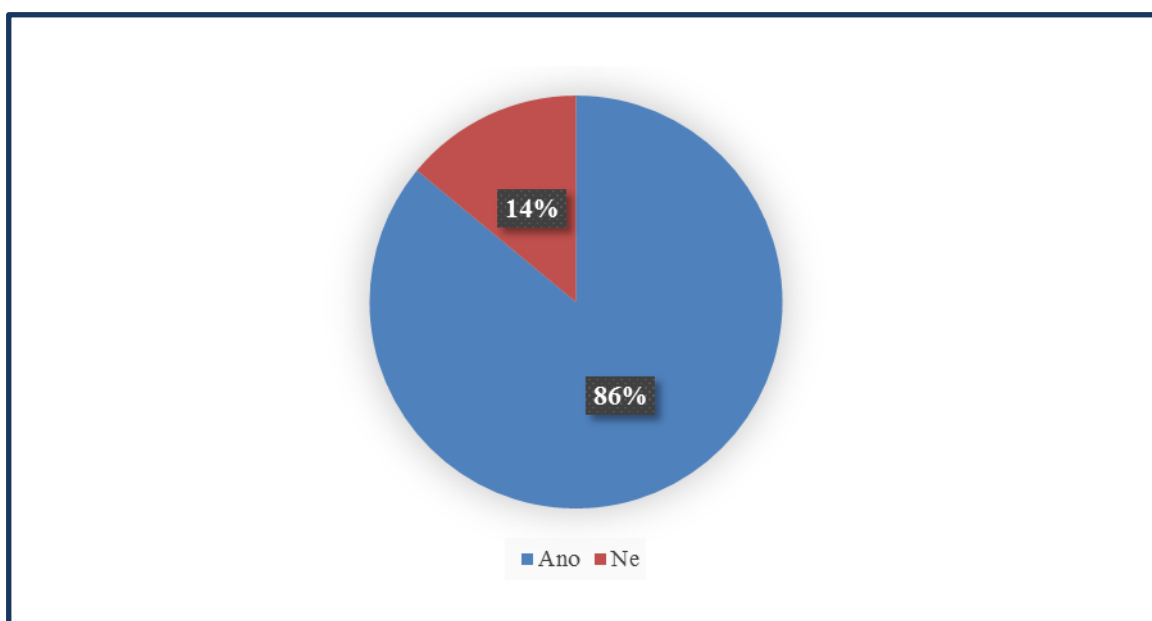
Z tabulky vyplývá, že v období nezaměstnanosti se u 86 % respondentů vyskytovalo více hádek a konfliktů v rodině. Konkrétně 14 % respondentů uvedlo, že se u nich zvýšený výskyt hádek a konfliktů neprojevil.

Tabulka 7 - Hádky a konflikty v období nezaměstnanosti u respondentů

	Odpovědi respondentů	
	Procenta	Četnost
Ano	86	43
Ne	14	7

Zdroj: OPLIŠTILOVÁ, Lenka. Vlastní zpracování. 2016

Graf 9 – Procento výskytu konfliktů nebo hádek v rodinách respondentů během doby nezaměstnanosti

Zdroj: OPLIŠTILOVÁ, Lenka. Vlastní zpracování. 2016

6.7.5 Otázka 5 - Setkával(a) jste se v období nezaměstnanosti méně se svými přáteli a širší rodinou? Pokud ano tak proč?

Respondenti mohli zvolit možnost „ano“ nebo „ne“. Pokud zvolili možnost „ano“, tak mohli označit více než jednu možnost z tabulky a doplnit jinou možnost, která nebyla v nabídce odpovědí“. Konkrétně 56 % respondentů uvedlo možnost „ne“ a 44 % respondentů uvedlo možnost „ano“. Z toho mezi nejčastější důvody respondenti uvedli pocit studu, to odpovědělo 68 % tázaných. 59 % respondentů uvedlo pocit méněcennosti, 50 % respondentů uvedlo finanční důvody, 41 % respondentů uvedlo jako důvod snahu okolí pomoci a 5 % jedinců uvedlo jako důvod psychické problémy.

Tabulka 8 - Výsledky omezení sociálních kontaktů u respondentů

	Odpovědi respondentů	
	Procenta	Četnost
Ano	44	22
Ne	56	28

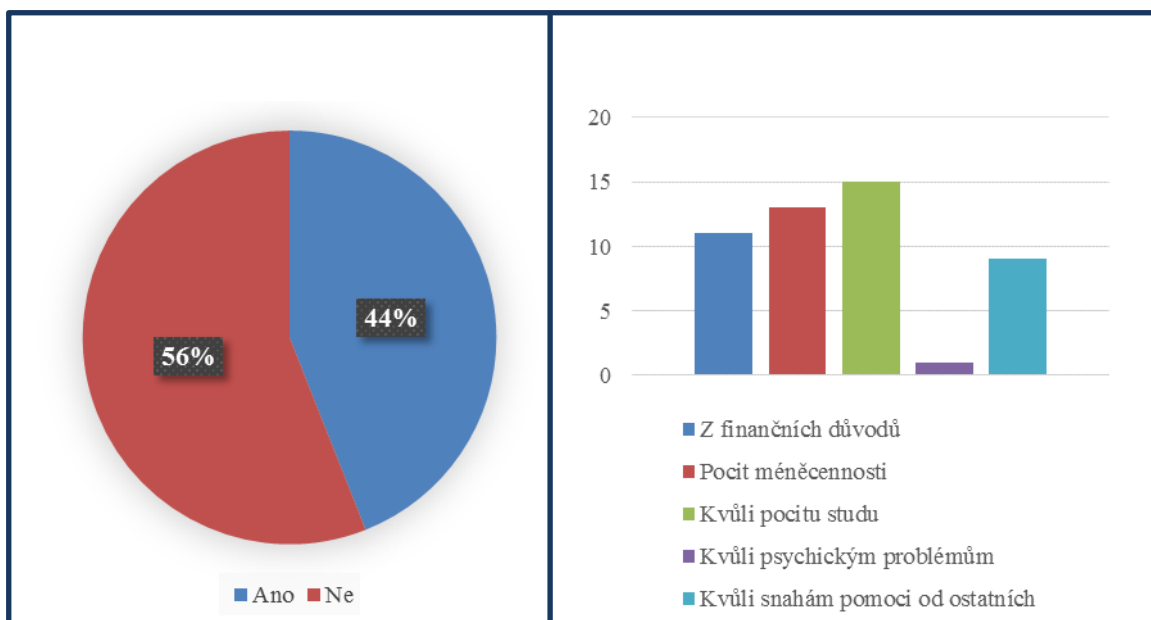
Zdroj: OPLIŠTILOVÁ, Lenka. Vlastní zpracování. 2016

Tabulka 9 - Důvody omezení sociálních kontaktů u respondentů

	Odpovědi respondentů	
	Procenta	Četnost
Z finančních důvodů	50,0	11
Pocit méněcennosti	59,1	13
Kvůli pocitu studu	68,2	15
Kvůli psychickým problémům	4,5	1
Kvůli snahám pomoci od ostatních	40,9	9

Zdroj: OPLIŠTILOVÁ, Lenka. Vlastní zpracování. 2016

Graf 10 – Procento a důvod mezení sociálních styků se širší rodinou nebo přáteli u respondentů

Zdroj: OPLIŠTILOVÁ, Lenka. Vlastní zpracování. 2016

6.7.6 Otázka 6 - Došlo u Vás vlivem nezaměstnanosti k rozpadu manželství nebo partnerství?

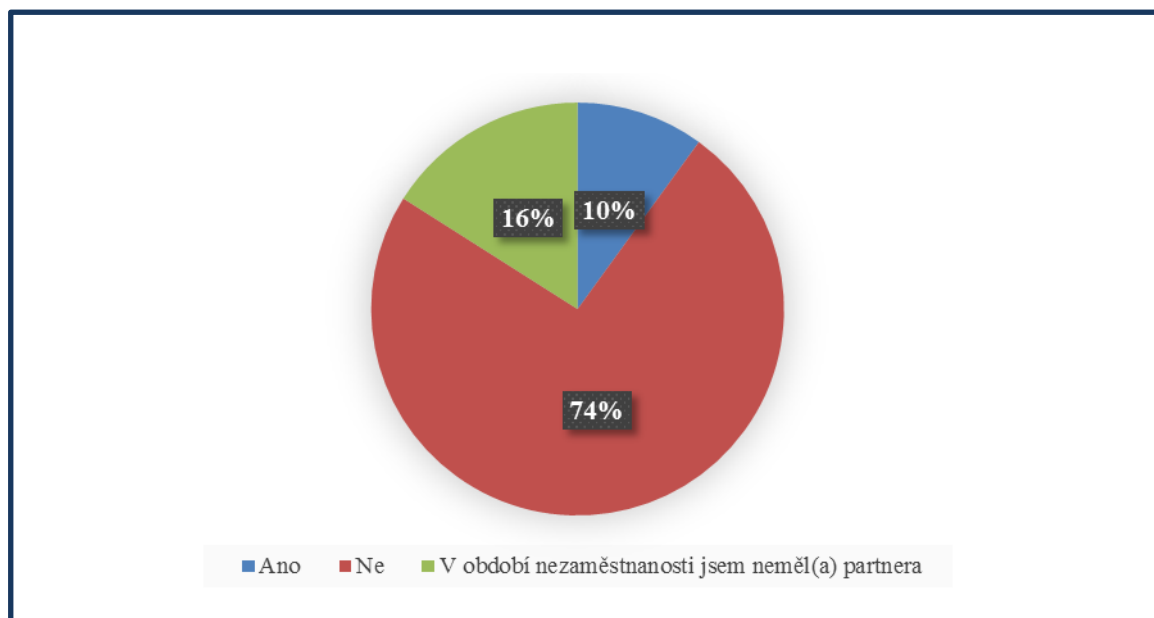
Respondenti mohli zvolit možnost „ano“, „ne“ nebo možnost, že v období nezaměstnanosti neměli partnera. Konkrétně 10 % respondentů uvedlo, že vlivem nezaměstnanosti došlo k rozpadu jejich partnerství, 74 % respondentů uvedlo, že vlivem nezaměstnanosti nedošlo k rozpadu partnerství a 16 % respondentů v období nezaměstnanosti neměli partnera nebo partnerku.

Tabulka 10 - Rozpad partnerství nebo manželství u respondentů

	Odpovědi respondentů	
	Procenta	Četnost
Ano	10	5
Ne	74	37
V období nezaměstnanosti jsem neměl(a) partnera	16	8

Zdroj: OPLIŠTILOVÁ, Lenka. Vlastní zpracování. 2016

Graf 11 – Procento rozpadu partnerství z důvodu nezaměstnanosti u respondentů

Zdroj: OPLIŠTILOVÁ, Lenka. Vlastní zpracování. 2016

6.7.7 Otázka 7 - Měl(a) jste v období nezaměstnanosti finanční problémy?

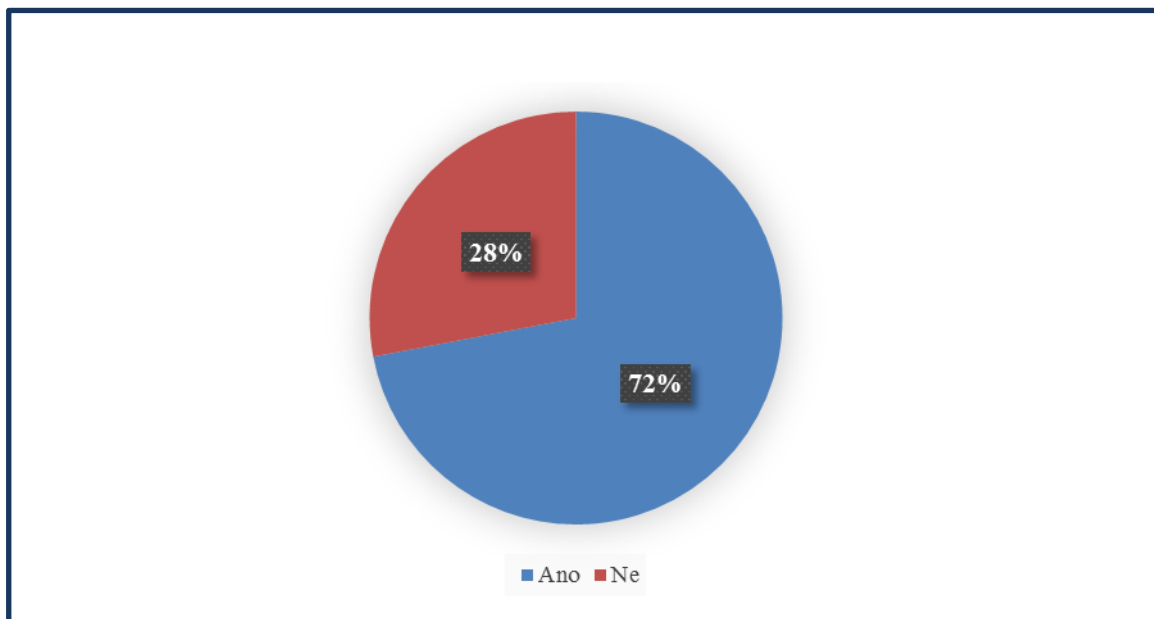
Z tabulky vyplývá, že 72 % respondentů mělo v období nezaměstnanosti finanční problémy a 28 % respondentů se s finančními problémy neseťkali.

Tabulka 11 -Finanční problémy u respondentů

	Odpovědi respondentů	
	Procenta	Četnost
Ano	72	36
Ne	28	14

Zdroj: OPLIŠTILOVÁ, Lenka. Vlastní zpracování. 2016

Graf 12 – Procento respondentů s finančními problémy během doby nezaměstnanosti

Zdroj: OPLIŠTILOVÁ, Lenka. Vlastní zpracování. 2016

6.7.8. Otázka 8 - Pocítil(a) jste v období nezaměstnanosti snížení Vaší životní úrovně? Pokud ano, jaké?

Respondenti mohli zvolit možnost „ano“ nebo „ne“. Pokud zvolili možnost „ano“, tak mohli označit více než jednu možnost z tabulky a doplnit jinou možnost, která nebyla v nabídce odpovědí. Konkrétně 16 % respondentů v období nezaměstnanosti nepocítilo snížení životní úrovně. Naopak 84 % respondentů snížení životní úrovně pocítilo. Z toho

se snížení životní úrovně projevilo u 81 % respondentů na menším rozpočtu na chod domácnosti, 76 % uvedlo absenci dovolené, 71 % respondentů uvedlo negativní dopad na jejich sociální život, 69 % respondentů uvedlo nemožnost platit si své zájmy a 40 % respondentů uvedlo problémy se splácením svých závazků.

Tabulka 12 - Snížení životní úrovně u respondentů

	Odpovědi respondentů	
	Procenta	Četnost
Ano	84	42
Ne	16	8

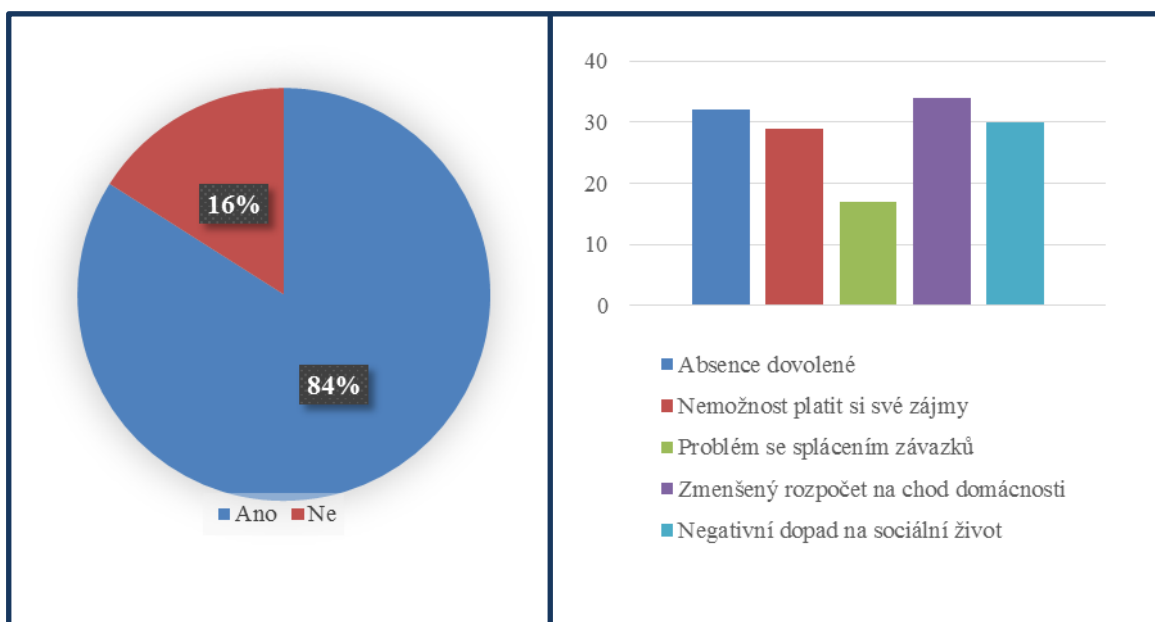
Zdroj: OPLIŠTILOVÁ, Lenka. Vlastní zpracování. 2016

Tabulka 13 - Důvody snížení životní úrovně u respondentů

	Odpovědi respondentů	
	Procenta	Četnost
Absence dovolené	76,2	32
Nemožnost platit si své zájmy	69,0	29
Problém se splácením závazků	40,5	17
Zmenšený rozpočet na chod domácnosti	81,0	34
Negativní dopad na sociální život	71,4	30

Zdroj: OPLIŠTILOVÁ, Lenka. Vlastní zpracování. 2016

Graf 13 – Procento respondentů se zhoršenou životní úrovní včetně počtu dle druhu výskytu

Zdroj: OPLIŠTILOVÁ, Lenka. Vlastní zpracování. 2016

6.7.9 Otázka 9 - Půjčil(a) jste si během nezaměstnanosti od někoho peníze? Pokud ano, tak od koho?

Respondenti mohli zvolit možnost „ano“ nebo „ne“. Pokud zvolili možnost „ano“, tak mohli označit více než jednu možnost z tabulky a doplnit jinou možnost, která nebyla v nabídce odpovědí. Konkrétně 76 % respondentů si v období nezaměstnanosti peníze nepůjčilo. Naopak 24 % respondentů se peníze v období nezaměstnanosti půjčili. Z toho bylo nejvíce půjček od rodiny, to uvedlo 58 % respondentů. 25 % respondentů si půjčilo peníze od přátel, 17 % respondentů si půjčilo peníze od banky a 25 % respondentů si půjčilo peníze od jiné společnosti.

Tabulka 14 - Půjčování peněz u respondentů

	Odpovědi respondentů	
	Procenta	Četnost
Ano	24	12
Ne	76	38

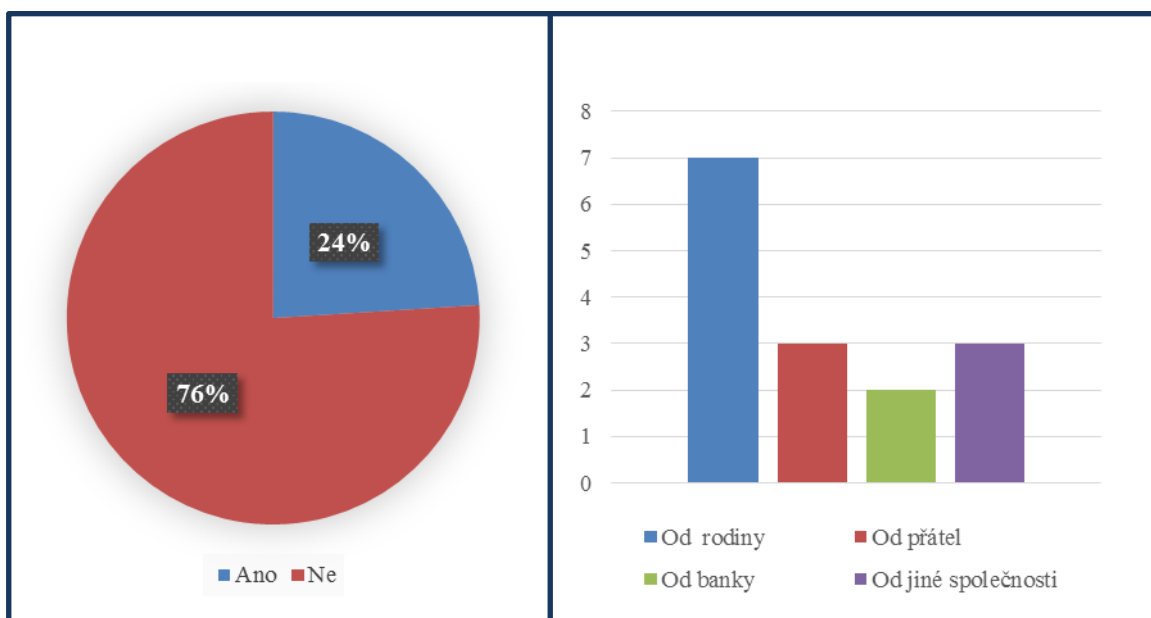
Zdroj: OPLIŠTILOVÁ, Lenka. Vlastní zpracování. 2016

Tabulka 15 - Zdroje půjčování peněz u respondentů

	Odpovědi respondentů	
	Procenta	Četnost
Od rodiny	58,3	7
Od přátel	25,0	3
Od banky	16,7	2
Od jiné společnosti	25,0	3

Zdroj: OPLIŠTILOVÁ, Lenka. Vlastní zpracování. 2016

Graf 14 – Procento respondentů s půjčkou během doby nezaměstnanosti včetně počtu dle druhu půjčky

Zdroj: OPLIŠTILOVÁ, Lenka. Vlastní zpracování. 2016

6.7.10 Otázka 10 – Přišel (přišla) jste v důsledku nezaměstnanosti o majetek?

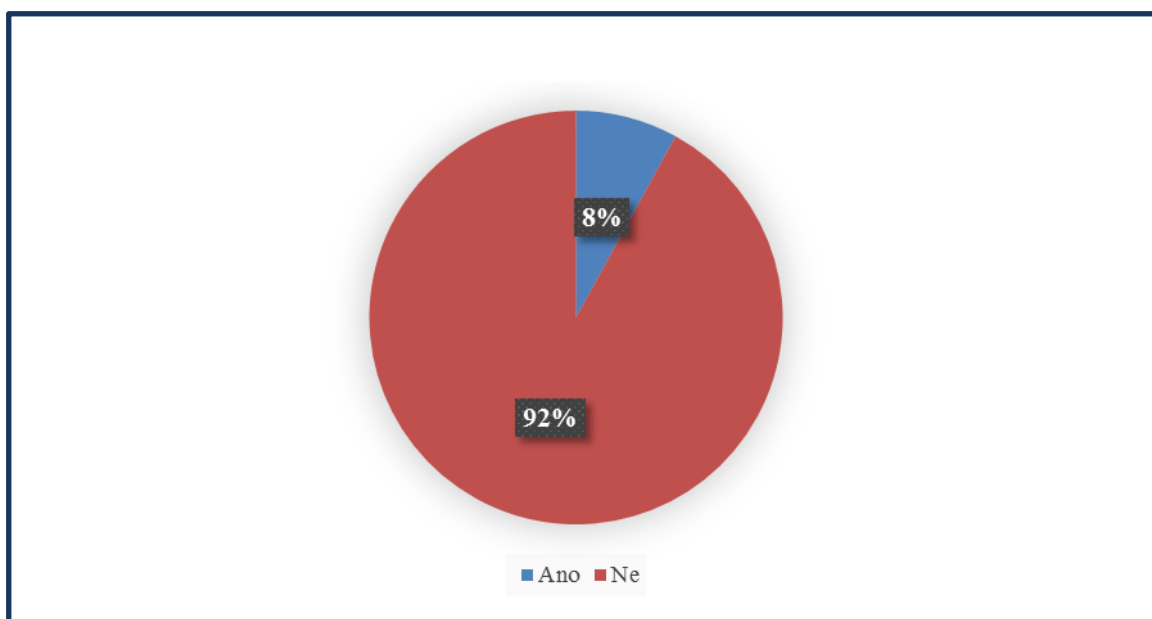
Z tabulky vyplývá, že 8 % respondentů přišlo vlivem nezaměstnanosti o rodinný majetek, 92 % respondentů vlivem nezaměstnanosti o rodinný majetek nepřišlo.

Tabulka 16 - Majetkové problémy u respondentů

	Odpovědi respondentů	
	Procenta	Četnost
Ano	8	4
Ne	92	46

Zdroj: OPLIŠTILOVÁ, Lenka. Vlastní zpracování. 2016

Graf 15 – Procento respondentů se ztrátou majetku během období nezaměstnanosti

Zdroj: OPLIŠTILOVÁ, Lenka. Vlastní zpracování. 2016

6.7.11 Otázka 11 - Dopustil(a) jste se během období nezaměstnanosti trestné činnosti?

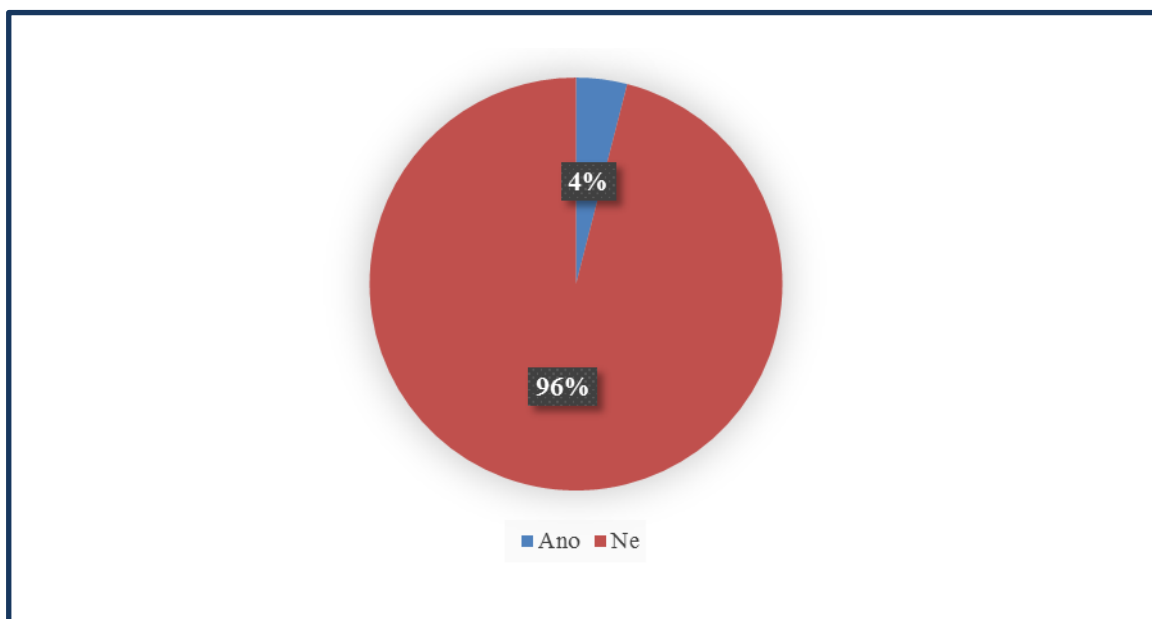
Z tabulky vyplývá, že 4 % respondentů se v období nezaměstnanosti dopustilo trestné činnosti a 96 % respondentů se trestné činnosti nedopustilo.

Tabulka 17 - Trestná činnost u respondentů

	Odpovědi respondentů	
	Procenta	Četnost
Ano	4	2
Ne	96	48

Zdroj: OPLIŠTILOVÁ, Lenka. Vlastní zpracování. 2016

Graf 16 – Procento respondentů, kteří se dopustili trestné činnosti během doby nezaměstnanosti

Zdroj: OPLIŠTILOVÁ, Lenka. Vlastní zpracování. 2016

6.7.12 Otázka 12 - Co vnímáte jako nejhorší důsledek, který Vám přinesla nezaměstnanost?

Na poslední otázku odpovědělo pouze 26 respondentů. Z toho 13 respondentů uvedlo za nejhorší důsledek nezaměstnanosti zdravotní problémy, 5 respondentů uvedlo rozpad rodiny, 2 respondenti uvedli pocit méněcennosti, 3 respondenti uvedli sociální izolaci a 3 respondenti uvedli pocity osobního selhání.

6.8 Verifikace výzkumných předpokladů

H1: Nezaměstnanost se podílí na vzniku zdravotních problémů.

H2: Nezaměstnanost způsobuje hádky a konflikty mezi členy rodiny.

H3: Z důvodu nezaměstnanosti dochází k omezování sociálních vztahů s okolím.

H4: Nezaměstnanost je příčinou finančních potíží jedince a jeho rodiny.

H5: Nezaměstnaní jedinci řeší svoji finanční situaci půjčováním si peněz.

6.8.1 H1

Tento předpoklad se potvrdil. Z dotazníkového šetření vyplynulo, že u 58 % respondentů vznikly v období nezaměstnanosti zdravotní problémy. Tento předpoklad potvrdilo i pět případových studií.

6.8.2 H2

Výsledky dotazníkového šetření potvrzují i druhý předpoklad. Přesně 86 % respondentů uvedlo, že vlivem nezaměstnanosti vznikalo v rodině více hádek a konfliktů. Tento předpoklad potvrzuje i šest případových studií.

6.8.3 H3

Tento předpoklad se potvrdil. Z dotazníkového šetření vyplynulo, že u 44 % respondentů došlo vlivem nezaměstnanosti k zhoršení sociálních vztahů. Tento předpoklad potvrzují i čtyři případové studie.

6.8.4 H4

Výsledky dotazníkového šetření i šesti případových studií potvrzují i čtvrtý předpoklad. Přesně 72 % respondentů uvedlo, že mělo během období nezaměstnanosti finanční problémy, které se dotkly i jejich rodiny.

6.8.5 H5

Tento předpoklad se nepotvrdil. Pouze 24 % respondentů uvedlo, že si během období nezaměstnanosti půjčilo peníze.

7 PŘÍPADOVÉ STUDIE

Pro konkretizaci dané problematiky autorka vypracovala kazuistiky šesti jedinců, kteří se jistou dobu potýkali s nezaměstnaností. Na vlastní kůži pocítili dopady, které nezaměstnanost přináší. Tři jedinci byli nezaměstnání relativně krátkou dobu a tři jedinci byli nezaměstnání dlouhodobě. Autorka chtěla poukázat na rozdíly mezi dopady krátkodobé a dlouhodobé nezaměstnanosti na jedince a jeho rodinu. Všichni vybraní jedinci byli ve věku okolo 50 let, tudíž spadají do skupiny, která je více ohrožená nezaměstnaností (viz. Kapitola Rizikové skupiny nezaměstnaných).

Všichni tazající souhlasili s uvedením osobních údajů pro potřeby předložené diplomové práce.

7.1 Případ č. 1

Jan, narozený 17. 4. 1965.

7.1.1 Osobní anamnéza

Těhotenství matky: bylo bezproblémové, přesto se Jan narodil tři týdny před termínem. Jan se narodil jako zdravé dítě, jeho porodní hmotnost a délka: 2,9 kg a 48 cm. Jan byl chtěné a plánované dítě, takže jeho přijetí do rodiny proběhlo bez problému.

Prodělané dětské nemoci a úrazy: Jan měl plané neštovice a opakované, vážné záněty středního ucha. Následkem opakovaných zánětů středního ucha je zhoršený sluch na obě uši. Zhoršení sluchu je natolik rozsáhlé, že Jan musí využívat tzv. sluchadla, která jsou určena pro lidi se zhoršeným sluchem. Úrazy neměl žádné.

7.1.2 Současný zdravotní stav

Janovi byla v roce 2014 diagnostikována epilepsie. Trvale užívá léky, které mají předcházet epileptickým záchvatům a musí chodit na pravidelné kontroly na neurologii. V současnosti Jan trpí úzkostmi, uzavírá se před světem do sebe a sám sebe vnímá jako nemocného člověka, který není schopen kvalitní práce. Na radu obvodní lékařky začal Jan navštěvovat psychologa.

7.1.3 Vzdělání

- 1971 - 1980 - Základní škola.
- 1980 - 1983 - Střední odborná škola elektrotechnická - ukončená závěrečnou zkouškou a udělením výučního listu.
- 1986 - 1988 - Strojní průmyslová škola - ukončená maturitní zkouškou a udělením maturitního vysvědčení.

7.1.4 Pracovní zkušenosti

- 1983 - 2000 - Odborné učiliště, pracovní pozice: mistr.
- 1983 - 2000 - Klenoty Praha, pracovní pozice: prodejce a opravář.
- 2001 - 2008 - Mikrotechna a. s., pracovní pozice: technik pro letecké přístroje.
- 2008 - 2014 - Bytový textil, pracovní pozice: spolumajitel firmy a maloobchodní prodejce.
- 2016 až po současnost - Osoba samostatně výdělečně činná (OSVČ) v oblasti hodinářství.

7.1.5 Rodinná anamnéza

Jan pochází z rozvrácené rodiny. Jeho rodiče se rozvedli, když bylo Janovi deset let. Jan má sestru Michalu, která je o 18 měsíců starší. Jan má i nevlastní mladší sestru Terezu, kterou má Janův otec s druhou manželkou. Otcí je v současné době 75 let a je již v důchodu. Je vyučený elektrikář a po celý život pracoval jako osoba výdělečně činná ve vystudovaném oboru. Matka již bohužel zemřela. Byla vystudovaná zlatnice. Dodělala si střední školu - obor ekonomika. Po škole pracovala 8 let jako prodavačka ve zlatnictví v Praze, následně se stala vedoucí obchodu ve stejném zlatnictví. Po 10 letech praxe si otevřela svůj obchod - zlatnictví a hodinářství. Obchod velmi dobře prosperoval a Janova matka byla považována za dobrou obchodnici. Po její smrti obchod řídila Janova starší sestra Michala. Obchod fungoval dalších 5 let a pak došlo k jeho uzavření z důvodu finančních problémů.

Jan se ve 20 letech oženil. Z manželství má dvě děti. Syna Luboše, kterému je v současnosti 26 let a dceru Lucii, které je v současnosti 25 let. Luboš pracuje jako kuchař v hotelu a Lucie pracuje jako učitelka v mateřské škole. Janova manželka se jmenuje

Františka a v současnosti jí je 49 let. Jan a Františka spolu mají dle svých slov hezké manželství, ale jejich vztah prošel těžkou zkouškou, která byla zapříčiněná Janovou nezaměstnaností. Františka v současné době pracuje jako osoba samostatně výdělečně činná (OSVČ). Tento rok založila agenturu, která zprostředkovává hlídání dětí od 0 do 12 let. Františka nejenom zprostředkovává hlídání dětí, ale sama aktivně děti hlídá. Během posledních pár let si udělala několik kurzů, které ji opravňují pracovat s dětmi.

7.1.6 Zaměstnání

Janovo první zaměstnání bylo na odborném učilišti, kde pracoval jako mistr. V této práci byl velice spokojený. Rád by učil i v současnosti, ale dnes již na to nemá potřebné vzdělání.

Druhé zaměstnání bylo v podniku Klenoty, kde byl zaměstnaný jako prodavač a opravář hodin. K této práci se dostal prostřednictvím matky, která Jana zaměstnala. V této době si Jan vytvořil v domě svého otce dílnu a na zakázku opravoval hodiny. Protože je Jan velice šikovný hodinář, tak se brzy stal vyhledávaným hodinářem. Od hodinek a hodin přešel k opravám starožitných nástěnných hodin. I v současné době Jan příležitostně hodiny opravuje, ale už jen své rodině a svým blízkým.

Třetím zaměstnáním byla práce v podniku Mikrotechna, kde Jan seřizoval přístroje pro letadla. V Mikrotechně byl Jan také spokojený, ale přesto se chtěl vrátit k opravám hodin a k prodeji. Začínal si pohrávat s myšlenkou, že by si otevřel svůj podnik - hodinářství. V té době zemřel jeho tchán a Jan s ženou Františkou zdělili rodinný podnik - bytový textil. Obchod v té době dobře prosperoval. Františka i Jan opustili svá dosavadní zaměstnání a začali řídit rodinný podnik.

Jeho posledním zaměstnáním tedy bylo podnikání v oblasti bytového textilu. Prvních pár let obchod dobře prosperoval. Jan si v prostorách prodejny zřídil i místnost na opravy hodin. Po několika letech začaly klesat tržby. Janovi a Františce začaly finanční problémy a museli podnik zavřít.

Po skončení podnikání byl Jan téměř dva roky nezaměstnaný. Nyní pracuje jako osoba samostatně výdělečně činná (OSVČ).

7.1.7 Dopady nezaměstnanosti s pohledu Jana

Jan přiznává, že nezaměstnanost mu přinesla mnoho problémů. Důsledky jeho nezaměstnanosti můžeme rozdělit do tří oblastí:

- Zdravotní problémy - se u Jana začaly objevovat při zavírání rodinného podniku, projevovaly se po celou dobu nezaměstnanosti a některé z nich se projevují i v současné době. Jako největší zdravotní důsledek nezaměstnanosti vnímá Jan diagnostikování epilepsie a s tím spojené bolesti hlavy a poruchy spánku. Problémy se spánkem přinesly pocit únavy a vyčerpání. Dále Jan uvedl, že neměl žádné sebevědomí a cítil pocit méněcennosti.
- Rodinné problémy - hodnotí Jan jako nejhorší. Atmosféru v domácnosti během jeho nezaměstnanosti hodnotí jako „na bodě mrazu“. V rodině byly neustále konflikty a křik. Mezi manželi docházelo k obviňování z nastalé situace. Jan uvedl, že jejich vztah byl každý den o něco horší a každý den se od sebe více a více vzdalovali.
- Finanční problémy - měla Janova rodina velké, protože uzavřením rodinného podniku ztratil práci nejenom Jan, ale i jeho žena Františka. Naštěstí rodičům pomohly obě dospělé děti, které pomáhaly platit poplatky na byt a provoz bytu. I tak se museli manželé hodně uskromnit. Nemohli si např. dovolit platit své koníčky nebo podnikat výlety. Jako důsledek finančních problémů začali manželé postupně ztrácet kontakt s okolím a došlo k narušování sociálních vztahů.

7.2 Příklad č. 2

Jana, narozená 24.12 1965.

7.2.1 Osobní anamnéza

Těhotenství bylo bezproblémové. Jana se narodila v termínu, porodní hmotnost a délka: 3.4 kg a 50 cm. Jana byla dítě neplánované, ale chtěné. Přijetí rodinou proběhlo v pořádku.

Prodělaní dětské nemoci a úrazy: Jana měla plané neštovice a boreliózu. Měla dva vážné úrazy. První se stal ve 4 letech, kdy při pádu z jízdního kola utrpěla zlomeninu

pravé ruky. Druhý úraz se stal v 8 letech, kdy při pádů ze žebříku utrpěla zlomeninu levé nohy. Zlomenina ruky se hojila v pořádku, ale zlomenina nohy se hojila špatně a Jana musela podstoupit operativní zákrok. A i dnes po mnoha letech si Jana při změně počasí stěžuje na bolest nohy.

7.2.2 Současný zdravotní stav

Janě byla v roce 2009 diagnostikovaná cukrovka - diabetes mellitus. Jana pravidelně užívá inzulin a dochází k lékaři na kontroly. Jinak lze říci, že je u ní po zdravotní stránce všechno v pořádku.

7.2.3 Vzdělání

- 1971 - 1980 - Základní škola.
- 1980 - 1984 - Střední pedagogická škola - ukončená maturitní zkouškou a udělením maturitního vysvědčení.
- 1984 - 1989 - Univerzita Karlova - pedagogická fakulta - učitelství 1. stupně - ukončená státní závěrečnou zkouškou a udělením magisterského titulu.

Další vzdělání:

- Kurz první pomoci - ukončen certifikátem.
- Kurz reflexiologie - ukončen osvědčením.

7.2.4 Pracovní zkušenosti

- 1989 - 2005 - Základní škola v Praze, pracovní pozice: učitelka 1. stupně.
- 2005 - 2012 - Základní škola v Praze, pracovní pozice: učitelka 1. stupně.
- 2006 - 2009 - Dům dětí a mládeže, pracovní pozice instruktorka aerobiku.
- 2008 - 2012 - Dům dětí a mládeže, pracovní pozice učitelka anglického jazyka.
- 2013 - 2016 - Základní škola v Praze, pracovní pozice: učitelka 1. stupně.

7.2.5 Rodinná anamnéza

Jana pochází z neúplné rodiny, kde funguje pouze matka. Otec o Janu nikdy neprojevoval zájem. Matce je v současné době 75 let a nyní už je v důchodu. Jany matka je vystudovaná učitelka. Celý svůj život pracovala ve školství. Celých 35 let pracovala jako učitelka na základní škole v Praze a poté se dostala do funkce ředitelky základní školy v Praze. Otcí Jany je 76 let. Je vystudovaný informační technik. V současnosti Janě není známo, zda její otec ještě pracuje nebo je již v důchodu.

Jana se v 25 letech vdala. Z manželství má 4 děti. Syna Tomáše, kterému je v současné době 26 let a pracuje jako vychovatel ve školní družině. Dceru Katku, které je v současné době 25 let a pracuje jako právnička. A dvojčata Jana a Dana, kterým je v současné době 24 let. Jan pracuje jako učitel na základní škole a Dan pracuje jako učitel v mateřské škole. Jany manžel se jmenuje David a v současné době mu je 53 let. David pracuje jako osoba samostatně výdělečně činná v oboru gastronomie.

7.2.6 Zaměstnání

Jana po celý svůj dosavadní pracovní život působila v základních školách, kde byla zaměstnána jako učitelka pro 1. stupeň. Měla i vedlejší zaměstnání, ve kterém učila děti anglický jazyk a aerobik. Práce ve školství Janu bavila dlouhých 22 let. Po tolika letech začala Jana pociťovat, že už jí práce s dětmi nenaplňuje. Chtěla vyzkoušet něco nového. Její rozhodnutí podpořil fakt, že do její třídy byl zařazen integrovaný žák, který k sobě měl osobní asistentku. Jana si s asistentkou od začátku nesesdla a nedokázaly se dohodnout na individuálním plánu žáka ani na další spolupráci. Z důvodu vyčerpání a pocitu osobního selhání Jana ze školství odešla. Jana si rychle vytvořila nový plán, jak se bude seberealizovat a vydělávat peníze pro svou obživu. Nejprve si chtěla pár měsíců odpočinout a pak chtěla nastoupit do jazykové školy a učit dospělé lidi anglický jazyk.

Po třech měsících odpočinku začala Jana aktivně hledat nové zaměstnání. Bohužel neměla štěstí na nabídky práce. Dostávala nabídky vrátit se do oblasti školství, konkrétně opět na pozici učitelky 1. stupně, na pozici instruktorky aerobiku, na pozici školního vychovatele a další. Nakonec Jana zůstala bez práce téměř celý rok. V závěru se nechala přemluvit a vrátila se na pozici učitelky 1. stupně. Jana přiznává, že v současné práci není spokojená a aktivně hledá práci v jiném oboru.

7.2.7 Dopady nezaměstnanosti z pohledu Jany

Jana přiznává, že nezaměstnanost jí přinesla problémy. Důsledky její nezaměstnanosti můžeme rozdělit do tří oblastí:

- Zdravotní problémy - jako důsledek nezaměstnanosti Jana vidí působení stresu na její tělo. Při ztrátě a hledání nového zaměstnání se Jana cítila bez energie, měla špatné náladu, což se dle ní projevilo na jejím těle - zhoršená kvalita vlasů a nehtů, problematická pleť a objevení se vrásek na obličeji.
- Rodinné problémy - měla s matkou, která nedokázala překousnout, že její dcera je bez práce. Mezi ženami vznikaly konflikty a hádky.
- Finanční problémy – související s nezaměstnaností Jana vidí pouze v uskromnění jejich koníčků a zálib.

7.3 Případ č. 3

Aleš, narozený 2. 2. 1965.

7.3.1 Osobní anamnéza

Těhotenství matky: bylo označené jako rizikové, matka byla od 7. měsíce hospitalizována v nemocnici, Aleš se narodil o 4 týdny dříve. Porod byl velice zdoluhavý a komplikovaný. Při porodu došlo k přiškrcení Aleše pupeční šňůrou. Lékaři museli Aleše hned po narození resuscitovat. V porodnici měl problémy s dýcháním, ale vše se upravilo a Jan byl v pořádku. Jeho porodní hmotnost a délka: 2,4 kg a 46 cm. Jan byl neplánované dítě, matka si dítě přála nechat, ale otec byl proti. Jeho přijetí do rodiny se neobešlo bez obtíží. Otec měl problém Aleše do rodiny přijmout.

Prodělané dětské nemoci a úrazy: Jan měl plané neštovice a opakované záněty nosohltanu. V dětství měl tři vážné úrazy. Nejhorší se stal Alešovi v jeho 11 letech, kdy cestoval s otcem v autě a měli autonehodu. Aleš utrpěl silný otřes mozku, měl zlomená tři žebra a zlomenou pravou ruku. Druhý úraz se stal na dětském hřišti, kdy při pádu z houpačky došlo k vyražení dvou předních zubů. Poslední třetí úraz se stal na chalupě,

kdy Aleš spadl z dřevěných schodů a způsobil si ránu na bradě, která musela být lékaři zašita.

7.3.2 Současný zdravotní stav

Alešovi bylo v roce 2008 diagnostikováno astma, na které užívá trvale léky. Užívá antidepresiva, protože trpí depresemi a poruchou spánku. V roce 2014 absolvoval protialkoholní léčbu. Sám říká, že již alkohol vůbec nepije, ale jeho okolí tvrdí, že stále požívá alkohol v nadměrné míře.

7.3.3 Vzdělání

- 1971 - 1980 - Základní škola.
- 1980 - 1984 - Střední ekonomická škola - ukončená maturitní zkouškou a udělením maturitního vysvědčení.

7.3.4 Pracovní zkušenosti

- 1984 - 1989 - Základní škola v Praze, pracovní pozice: provozní pracovník.
- 1989 - 1995 - Hotel, pracovní pozice: účetní.
- 1995 - 1996 - Hračkářství, pracovní pozice: účetní.
- 1997 - 1999 - Bytový textil, pracovní pozice: účetní.
- 1999 - 2005 - Drogerie, pracovní pozice, prodavač.
- 2005 - 2008 - Obchodní řetězec Tesco, pracovní pozice pokladní prodavač.
- 2015 až do současnosti - Potraviny Albert, pracovní pozice: prodavač.

7.3.5 Rodinná anamnéza

Aleš pochází z úplné rodiny, přesto rodina nebyla a není plně funkční. Matce Aleše je v současné době 68 let a nyní je už v důchodu. Přesto si přivydělává jako provozní pracovnice v mateřské škole v Praze. Má vystudovanou střední hotelovou školu a téměř celý život pracovala jako manažerka v hotelu. Otci Aleše je 75 let a nyní je v důchodu. Je vyučený automechanik a tím se i živil. Alešův otec měl problémy s nadměrným užíváním alkoholu, což se projevovalo ve vztahu k jeho manželce a syna. V nejhorším období

vlivem své závislosti přišel o práci a byl 7 let bez zaměstnání. V tomto období se prohlubovala rodinná krize. Rodina měla velké finanční problémy a otec rodinu neustále zadlužoval. Nakonec se Alešova matka i s Alešem odstěhovala. Otec se přihlásil na protialkoholní léčbu a po jejím úspěšném ukončení si našel práci jako automechanik. Otec začal pracovat i na rodinných vztazích. A po dlouhých dvou letech se rodina opět dala do hromady a začali spolu žít v jedné domácnosti.

Aleš se v 28 letech oženil, ale manželství se po 5 letech rozpadlo. Z manželství má 2 syny. Staršího syna Mirka, kterému je v současné době 22 let a pracuje jako automechanik. A mladšího syna Jaroslava, kterému je v současné době 19 let. Jaroslav studuje poslední ročník gymnázia.

Ve 36 letech se Aleš oženil podruhé a z manželství má syna Davida. Davidovi je v současné době 13 let a navštěvuje základní školu. Bohužel ani druhé manželství se Alešovi nevydařilo a po dvou letech se manželství rozpadlo.

Ve 45 letech se Aleš oženil po třetí. Z manželství má syna Martina, tomu jsou tři roky. Letos nastoupil do mateřské školy v Praze. Ve svém třetím manželství je podle svých slov spokojený.

Aleš se všemi svými syny udržuje kontakt. Přesto má jeho nejstarší syn k němu i jeho nové ženě odmítavý postoj. V minulosti dokonce usiloval o svěření svého nejmladšího bratra Martina do osobní péče z důvodu nadměrného užívání alkoholu jeho otce a jeho manželky. To se mu nepovedlo, ale rodina Aleše je od té doby pod kontrolou úřadu.

7.3.6 Zaměstnání

Aleš si vyzkoušel více typů zaměstnání. Nejvíce ho oslovila práce na pracovní pozici: účetní. K této práci by se rád vrátil, ale zatím nemůže práci v této oblasti najít. Se současnou pracovní pozicí prodavač není spokojen. Nelíbí se mu pracovní doba a práce s lidmi. Přesto je odhodlaný si práci udržet do té doby než najde práci, která by ho více naplňovala.

7.3.7 Dopady nezaměstnanosti z pohledu Aleše

Aleš přiznává, že nezaměstnanost mu přinesla hodně problémů. Důsledky jeho nezaměstnanosti můžeme rozdělit do tří oblastí:

- Zdravotní problémy - hodnotí Aleš jako nejzásadnější a nejvíce ovlivňující jeho život. Za jeden z nejhorších zdravotních důsledků nezaměstnanosti Aleš vnímá deprese, které velkou mírou ovlivňují i jeho rodinný život. Dále jsou to poruchy spánku, změny nálad a tiky v oku. Za nejhorší zdravotní důsledek nezaměstnanosti Aleš vnímá pocity strachu a méněcennosti. Má pocit osobního selhání a bojí se, jak ho vidí jeho synové. Ze strany nejstaršího syna vnímá pocity opovržení a zároveň pocity lítosti. Všechny tyto pocity vyvolávají v Alešovi stres a úzkosti ¹.
- Rodinné problémy - které jsou důsledkem dlouhodobé nezaměstnanosti vidí Aleš především v rozpadu jeho dvou manželství. V obou byly neustále hádky a konflikty, které byly zapříčiněny nedostatkem financí. Aleš má pocit, že ho jeho bývalé ženy opustily, aby mohly žít s někým, kdo je lépe finančně zajistí. Problém vidí i ve vztazích se syny. Má pocit, že syny jejich matky navádí proti otci slovy „Táta Ti nic nekoupí.“, „Nedostal jsi od táty ani dárek k narozeninám.“ aj. Zejména má pocit, že jeho třináctiletý syn David mu dává najevo, že mu nekupuje věci, které mají jeho vrstevníci. Aleš se cítí provinile, ale nemá dostatek finančních prostředků, aby mohl synům kupovat dárky.
- Finanční problémy - jako následek dlouhodobé nezaměstnanosti má Aleš obrovské. Protože Aleš nepracoval dlouhých 7 let, tak nebyl schopen platit své účty a výživné na své syny. Přišel tak o veškerý majetek, který Aleš zdědil po svých rodičích a zadlužil svoji rodinu. V současné době Aleš žije v malém pronajatém bytě, ale i zde dluží poslední čtyři nájmy. Ze svého platu zaplatí poplatky za byt, část peněz jde na výživné pro jeho syny a zbytek peněz jde na zaplacení jeho pohledávek. Provoz celé domácnosti tedy závisí na jeho manželce. Přes finanční tíseň si podle slov jeho rodiny nedokáže odepřít alkoholické nápoje a cigarety. Vnímá svojí finanční situaci jako zoufalou a hledá řešení, jak z této situace ven.

¹ Zajímavé je, že se Aleš nezmínil o dalších zdravotních problémech. Jeho manželka uvedla, že má problémy s játry a třes v rukou. Tyto problémy souvisí s jeho závislostí na alkoholu.

7.4 Příklad č. 4

Dalibor, narozený 1. 4. 1964.

7.4.1 Osobní anamnéza

Těhotenství matky: bylo bezproblémové, Dalibor se narodil v termínu. Dalibor se narodil jako zdravé dítě, jeho porodní hmotnost a délka: 4.3 kg a 52 cm. Dalibor byl chtěné a plánované dítě, takže jeho přijetí do rodiny proběhlo bez problému.

Prodělané dětské nemoci a úrazy: Dalibor měl plané neštovice a opakované záněty nosohltanu. Důsledkem opakovaných zánětů nosohltanu byla častá absence na prvním stupni základní školy. Ve druhé třídě byla jeho nemocnost tak častá, že byl nucen opakovat ročník. Dalibor měl jeden vážný úraz, který se stal v osmi letech při hře se sourozenci. Děti si hrály, běhaly po bytě a Dalibor nešťastnou náhodou prolétl skleněnými dveřmi. Utrpěl mnoho řezných ran v obličeji a na pažích. Jako následek má Dalibor jizvy v obličeji.

7.4.2 Současný zdravotní stav

Daliborovi byla v roce 2013 diagnostikovaná cukrovka - diabetes mellitus. Dalibor pravidelně užívá inzulín a dochází k lékaři na kontroly. V důsledku cukrovky došlo u Dalibora k vážnému poškození zraku. V současnosti Dalibor trpí úzkostmi a depresiemi na které užívá již 4 roky antidepressiva. Má problémy s pravým kolenem a nejspíše se nevyhne operaci.

7.4.3 Vzdělání

- 1971 - 1981 - Základní škola.
- 1981 - 1984 - Střední odborné učiliště gastronomie, obor kuchař, číšník.

7.4.4 Pracovní zkušenosti

- 1985 - 1987 - Hotel v Praze, pracovní pozice: pomocný kuchař.
- 1987 - 1990 - Restaurace v Praze, pracovní pozice: pomocný kuchař.
- 1990 - 1995 - Hotel v Praze, pracovní pozice: číšník.
- 2006 - 2010 - Restaurace v Praze, pracovní pozice: číšník.

- 2010 až po současnost - Obchodní řetězec Tesco, pracovní pozice: skladník.

7.4.5 Rodinná anamnéza

Dalibor pochází z úplné rodiny. Narodil se do početné romské rodiny. Matce Dalibora je v současné době 70 let a nyní je už v důchodu. Přesto si přivydělává jako pomocná síla v kuchyni v základní škole. Má vystudované střední odborné učiliště, obor prodavačka. Velkou část svého dospělého života byla na mateřské dovolené a zbytek pracovala jako prodavačka v obchodech nejrůznějšího zaměření. Otcí Dalibora je 71 let a nyní je také v důchodu. Je vyučený automechanik a tím se i živil. Dalibor se narodil jako druhé dítě a má 6 sourozenců.

Dalibor se ve 20 letech oženil, ale manželství se po 2 letech rozpadlo. Z manželství má 2 dcery. Starší dceru Radku, které je v současné době 32 let a pracuje jako prodavačka dětského textilu. A mladší dceru Danielu, které je v současné době 31 let a pracuje jako cukrářka v soukromé cukrárně v Praze.

Ve 23 letech se Dalibor oženil podruhé a z manželství má 5 dětí. Dceru Gábinu, které je v současné době 29 let a je na mateřské dovolené. Dceru Alžbětu, které je v současné době 27 let a nyní je bez práce. Syna Alexandra, kterému je v současné době 26 let a pracuje jako automechanik. Dceru Janu, které je v současné době 24 let a je na mateřské dovolené. A nejmladší dceru Markétu, které je v současné době 20 let a je na mateřské dovolené. Daliborova manželka se jmenuje Erika a v současné době jí je 50 let a pracuje jako prodavačka v potravinách. Podle slov Dalibora mají šťastné manželství plné lásky a porozumění. V době, kdy byl Dalibor dlouhodobě nezaměstnaný, ho jeho žena podporovala a snažila se mu najít zaměstnání. Ona sama v té době pracovala a tak došlo k výměně rolí. Dalibor byl doma a staral se o domácnost a děti a jeho žena vydělávala peníze.

7.4.6 Zaměstnání

Dalibor si vyzkoušel více typů zaměstnání. Pracoval jako pomocný kuchař, jako číšník a v současné době pracuje jako skladník. Nejvíce ho oslovila práce na pracovní pozici pomocný kuchař. K této práci by se rád vrátil, ale zatím nemůže práci v této oblasti najít. Se současnou pracovní pozicí skladník je spokojen, ale některé aspekty této práce se mu nelíbí. A to zejména tahání těžkého zboží, které zatěžuje jeho nemocné koleno. Práce

v uzavřeném a prašném prostoru. Přesto je odhodlaný si práci udržet do té doby, než najde práci v gastronomickém oboru.

7.4.7 Dopady nezaměstnanosti z pohledu Dalibora

Dalibor přiznává, že nezaměstnanost mu přinesla mnoho problémů. Důsledky jeho nezaměstnanosti můžeme rozdělit do tří oblastí:

- Zdravotní dopady jako následek dlouhodobé nezaměstnanosti se projevily i u Dalibora. Za jeden z nejhorších zdravotních důsledků nezaměstnanosti Dalibor vnímá deprese a pocity úzkosti. Dále jsou to poruchy spánku, změny nálad a nechutenství. Vlivem nechutenství zhubl Dalibor za posledních 5 let 19 kg a podle výpočtu BMI indexu je na horní hranici podváhy. Nedostatek finančních prostředků mu brání konzumovat odpovídající stravu, kterou by měl jako diabetik dodržovat. To se projevuje na zhoršování této nemoci. Dalibor potřebuje nové dioptrické brýle, protože jeho zrak se opět zhoršil, bohužel v současné době si nové dioptrické brýle nemůže dovolit. Vlivem špatných brýlí se u Dalibora stále častěji objevuje bolest hlavy.
- Sociální dopady, které jsou důsledkem dlouhodobé nezaměstnanosti, vidí Dalibor především v sociální izolaci. Dalibor během své nezaměstnanosti ztratil kontakt se všemi svými přáteli a známými. Má pocit, že jeho slovní zásoba, znalosti a dovednosti se vlivem sociální izolace o mnoho zhoršily.
- Finanční dopady jako následek dlouhodobé nezaměstnanosti jsou u Dalibora velké. Protože Dalibor nepracoval dlouhých 11 let, nebyl schopen platit své účty a rodina byla nucena vzít si několik půjček. Dalibor přišel o majetek, který zdědil po rodičích. V současné době žije Dalibor s rodinou v pronajatém bytě. Ze svého platu zaplatí poplatky za byt a zbytek peněz jde na zaplacení jeho pohledávek. Provoz celé domácnosti závisí na jeho manželce a dospělých dětech. V současné době se jejich finanční situace zlepšuje, protože jejich dospělé děti začaly pracovat a přinášejí do rodiny finanční prostředky. Přesto rodina žije velmi skromně a ze subjektivních pohledů členů rodiny na hranici chudoby.

7.5 Příklad č. 5

Milan, narozený 17. 6. 1965.

7.5.1 Osobní anamnéza

Těhotenství matky: bylo bezproblémové, Milan se narodil v termínu. Milan se narodil jako zdravé dítě, jeho porodní hmotnost a délka: 3,9 kg a 52 cm. Milan byl chtěné a plánované dítě, takže jeho přijetí do rodiny proběhlo bez problému.

Prodělané dětské nemoci a úrazy: Milan měl plané neštovice, jinak vážněji nestonal. V dětství měl 4 vážné úrazy. První úraz se stal v 5 letech v Mateřské škole. Milan spadl ze židle a vyrazil si dva přední zuby. Druhý úraz se stal v 11 letech v Základní škole při tělesné výchově. Děti šplhaly na tyči, Milan spadl dolů a utrpěl zlomeninu nohy. Třetí úraz se stal v 15 letech, kdy při jízdě na kole došlo k srážce s autem. Milan byl tři týdny hospitalizovaný v nemocnici. Poslední úraz se stal v 17 letech, kdy byl Milan s otcem na chatě a sekal dřevo na zimu. Milan si nešťastnou náhodou sekl do levého stehna.

7.5.2 Současný zdravotní stav

Milanovi byla v roce 2014 diagnostikována rakovina konečnicku a tlustého střeva. Podstoupil několikrát chemoterapii, ale bohužel nemoc zatím neustupuje. V současné době zkouší Milan léčbu pomocí přírodní medicíny. V současnosti Milan trpí úzkostmi, uzavírá se před světem do sebe a sám sebe vnímá jako nemocného člověka, který není schopen kvalitní práce.

7.5.3 Vzdělání

- 1971 - 1980 - Základní škola.
- 1980 - 1983 - Střední průmyslová škola - ukončená maturitní zkouškou a udělením maturitního vysvědčení.
- 1984 - 1989 – Vysoká škola s elektrotechnickým zaměřením – ukončená státní závěrečnou zkouškou a udělením titulu.

7.5.4 Pracovní zkušenosti

- 1989 - 1995 - Odborné učiliště, pracovní pozice: mistr.

- 1995 - 1999 – Firma zaměřená na elektrické zařízení, pracovní pozice: elektrikář.
- 2000 - 2008 - Osoba samostatně výdělečně činná v oblasti elektrikářství.
- 2008 - 2014 – Osoba samostatně výdělečně činná v oblasti prodeje počítačů.
- 2016 až po současnost - Osoba samostatně výdělečně činná (OSVČ).

7.5.5 Rodinná anamnéza

Milan pochází z úplné rodiny. Jeho rodina vždy plnila všechny své funkce a v rodině byla přátelská atmosféra. Milan má jednovaječné dvojče Martina. A o 5 let mladší sestru Markétu. Otcí je v současné době 75 let a je již v důchodu. Je vystudovaný elektrikář a po celý život pracoval jako osoba samostatně výdělečně činná ve vystudovaném oboru. Matka byla vystudovaná učitelka pro druhý stupeň základní školy. Celý svůj život pracovala ve vystudovaném oboru, ale bohužel již zemřela. Milanovi v tu dobu bylo necelých sedmnáct let. Smrt matky nesl ze všech sourozenců nejhůře. Jeho psychický stav byl natolik vážný, že musel začít docházet k psychologovi a poté i psychiatrovi. V té době začal Milan experimentovat s lehkými drogami a konzumovat nadměrné množství alkoholu. Po roce péče odborníků se dal Milan do pořádku.

Milan se ve 25 letech oženil. Z manželství má 3 děti. Dceru Drahomíru, které je v současnosti 23 let, dceru Valentýnu, které je v současnosti 21 let a syna Miroslava, kterému je 19 let. Drahomíra pracuje jako kuchařka v hotelu, Valentýna studuje vysokou školu a Miroslav bude letos skládat maturitní zkoušku na střední průmyslové škole. Milanova manželka se jmenuje Vladimíra a v současnosti jí je 49 let. Milan a Vladimíra spolu mají dle svých slov hezké manželství, ale jejich vztah prošel těžkou zkouškou, která byla zapříčiněná Milanovou nezaměstnaností. Vladimíra v současné době pracuje jako osoba samostatně výdělečně činná (OSVČ). Minulý rok založila agenturu, která zprostředkovává úklid domácností.

7.5.6 Zaměstnání

Milanovo první zaměstnání bylo na odborném učilišti, kde pracoval jako mistr. V této práci byl velice spokojený. Milan byl velice oblíbený u svých studentů i kolegů. Rád by učil i v současnosti, ale dnes již na to nemá potřebné vzdělání. V současné době Milan uvažuje o dálkovém studiu vysoké školy obor pedagogika.

Druhé zaměstnání bylo v podniku zaměřeném na instalaci elektrických přístrojů. K této práci se dostal prostřednictvím otce, který mu dohodil práci ve firmě jeho kamaráda. Ze začátku byl v práci velmi spokojený. Pracovní náplň ho bavila a jeho zaměstnavatel byl s jeho pracovním výkonem spokojený. Později začala být ve firmě špatná atmosféra, protože firma se dostala do finančních problémů a hrozilo propouštění zaměstnanců. Kolegové Milana začali osočovat, že je „protekční mazánek“. Milan to špatně nesl a rozhodl se ve firmě skončit a založit si svoji vlastní firmu.

Třetím zaměstnáním bylo podnikání jako osoba samostatně výdělečně činná (OSVČ) v oblasti elektrikářství. Milan měl na začátku svého podnikání jednu výhodu, z předešlé práce měl své klienty, kteří ho neustále doporučovali dalším lidem. Jeho firma dobře prosperovala a tak se po osmi letech rozhodl podnikání rozšířit o prodej počítačů. Takto podnikal dalších šest let. Bohužel vlivem své vážné nemoci byl donucen své podnikání na dva roky uzavřít.

V současné době Milan opět pracuje jako osoba samostatně výdělečně činná v oblasti elektrikářství. Jeho firma je na začátku. Milan hledá klienty a vhodné zaměstnance, kteří budou firmě loajální. Z důvodu svého zdravotního stavu potřebuje s firmou pomoci.

7.5.7 Dopady nezaměstnanosti z pohledu Milana

Milan přiznává, že nezaměstnanost mu přinesla mnoho problémů. Důsledky jeho nezaměstnanosti můžeme rozdělit do tří oblastí:

- Zdravotní problémy – měl po dobu nezaměstnanosti obrovské, ale z důvodu diagnostikování rakoviny konečníku a tlustého střeva a následnému stavu nezaměstnanosti nelze s přesností oddělit příčiny vzniku jednotlivých obtíží.
- Rodinné problémy – měl Milan minimální.
- Finanční problémy - se u Milana projevovaly především ve snížení životní úrovně. Milan měl ze svého podnikání našetřené peníze, které mu pomohly překlenout dobu, kdy byl nezaměstnaný. Velkou část našetřených peněz Milan použil na léčbu svého onemocnění.

7.6 Příklad č. 6

Petr, narozený 21. 8. 1965.

7.6.1 Osobní anamnéza

Těhotenství matky: bylo bezproblémové, Petr se narodil v termínu, ale císařským řezem, protože samotný porod byl pro matku náročný. Petr se narodil jako zdravé dítě, jeho porodní hmotnost a délka: 4,6 kg a 53 cm. Petr byl chtěné a plánované dítě, takže jeho přijetí do rodiny proběhlo bez problému.

Prodělané dětské nemoci a úrazy: Petr měl plané neštovice, jinak vážněji nestonal. V dětství měl dva vážné úrazy. První úraz se stal ve 3 letech. Petr byl s matkou, otcem a starší sestrou na dětském hřišti a při hře na prolézačce spadl a utrpěl vážný otřes mozku a zlomeninu klíční kosti. Druhý úraz se stal v 12 letech. Petr hrál se svými spolužáky ze školy fotbal a fotbalový míč jim vletěl za plot. Petr šel pro míč a chtěl si zkrátit cestu přes plot. Při přelézání plotu nešťastně spadl a utrpěl zlomeninu ruky.

7.6.2 Současný zdravotní stav

Současný zdravotní stav: Petrovi byla v roce 2013 diagnostikována Cirhóza jater. V současnosti Petr trpí úzkostmi a depresemi.

7.6.3 Vzdělání

- 1971 - 1980 - Základní škola.
- 1980 - 1983 - Střední odborná škola Gastronomie - ukončená učňovskou zkouškou a udělením výučního listu.
- 1984 - 1986 – Střední odborná škola Gastronomie - ukončená maturitní zkouškou a udělením maturitního vysvědčení.

7.6.4 Pracovní zkušenosti

- 1988 - 1990 – Hotel v Praze, pracovní pozice: kuchař.
- 1990 - 2000 – Školní jídelna v základní škole, pracovní pozice: kuchař.
- 2000 - 2005 – Obchod s potravinami, pracovní pozice: pokladní.
- 2015 až po současnost – Osoba samostatně výdělečně činná v oblasti gastronomie.

7.6.5 Rodinná anamnéza

Petr pochází z neúplné rodiny. Žil pouze s otcem, jeho matka rodinu opustila, když bylo Petrovi 5 let. Otcí je v současné době 78 let a je již v důchodu. Je vyučený cukrář a po celý život pracoval ve vystudovaném oboru. Matka byla vyučená prodavačka a po dobu, co žila s rodinou, tak nepracovala. Další pracovní vývoj matky není Petrovi známý.

Petr se oženil až ve svých 40 letech. Z manželství má 2 děti. Dceru Dominiku, které je v současnosti 9 let a dceru Alexandru, které je v současnosti 5 let. Mladší dcera chodí do Mateřské školy a starší dcera chodí do třetí třídy základní školy. Petrova manželka se jmenuje Viola a v současnosti jí je 42 let. Petr a Viola spolu mají dle svých slov hezké manželství, ale přes to jsou u nich doma časté hádky. Jejich vztah prošel těžkou zkouškou, která byla zapříčiněná Petrovou nezaměstnaností. Viola v současné době pracuje jako bankovní poradce.

7.6.6 Zaměstnání

Petrovo první zaměstnání bylo v hotelu, kde pracoval jako kuchař. V práci byl spokojený, ale přiznává, že své první zaměstnání bral na lehkou váhu a neplnil si všechny své pracovní povinnosti. A z toho důvodu o práci přišel.

Druhé zaměstnání bylo opět na pracovní pozici kuchař, ale ve školní jídelně. Tato práce Petra bavila ze všech jeho dosavadních zaměstnání nejvíce.

Třetí zaměstnání bylo na pracovní pozici pokladní v obchodě s potravinami. Tato práce Petra nebavila. V práci měl časté konflikty se zákazníky a kvůli tomu i se svými nadřízenými.

7.6.7 Dopady nezaměstnanosti z pohledu Petra

- Zdravotní problémy - hodnotí Petr jako nejzásadnější a nejvíce ovlivňující jeho život. Za jeden z nejhorších zdravotních důsledků nezaměstnanosti Petr vnímá deprese a bolesti hlavy. Dále jsou to poruchy změny nálad, poruchy spánku, nechutenství a problémy s vypadáváním vlasů.

- Rodinné problémy - které jsou důsledkem dlouhodobé nezaměstnanosti Petr vidí především v častých konfliktech s manželkou. Dále vidí problém ve vztahu ke svým dcerám, které mu vytýkají, že jim nemůže koupit věci, které by chtěly.
- Finanční problémy - jako následek dlouhodobé nezaměstnanosti má Petr obrovské. Protože Petr nepracoval dlouhých deset let, tak nebyl schopen platit své účty a půjčoval si peníze. Přišel o část svého majetku a veškeré finanční úspory. Nejprve si začal půjčovat od své rodiny a přátel. Když už mu nikdo z jeho okolí nemohl půjčit, tak si půjčil od banky a následně si vzal i několik nebankovních půjček. V současné době většina jeho příjmu pokrývá pohledávky a splátky dluhu. Petr si spočítal, že on i jeho rodina budou pohledávky splácet ještě zhruba šest let.

ZÁVĚR

Hlavním cílem průzkumného šetření bylo zjistit, jaké následky má nezaměstnanost na jedince z hlediska jeho zdraví, sociálních vztahů s okolím a finančního zabezpečení. Z výsledků dotazníkového šetření i případových studií vyplývá, že nezaměstnanost se podílí na vzniku zdravotních problémů, způsobuje hádky a konflikty mezi členy rodiny, podílí se na zhoršení sociálních vztahů s okolím a je příčinou finančních potíží.

Výsledky dotazníkového šetření ukázaly, že u 58 % respondentů se zdravotní problémy objevily. To potvrdilo i šest případových studií. U respondentů se např. objevovaly poruchy spánku, bolesti hlavy, psychické poruchy, vysoký krevní tlak nebo nechutenství. Po nástupu do nového zaměstnání se zdravotní problémy u respondentů postupně upravovaly, přesto u několika respondentů zdravotní následky přetrvávají do současné doby.

Výsledky dotazníkového šetření a čtyř případových studií ukázaly, že nezaměstnanost se podílí na zhoršení sociálních vztahů s okolím. Mezi hlavní příčiny podílející se na zhoršení sociálních vztahů respondenti uvedli nedostatek financí, pocit méněcennosti a psychické problémy.

Výsledky dotazníkového šetření a šesti případových studií ukázaly, že nezaměstnanost je příčinou finančních problémů. Výsledky dotazníkového šetření ukázaly, že 72 % respondentů v období nezaměstnanosti mělo finanční problémy.

Dílčí cíl měl zjistit, zda nezaměstnanost ovlivňuje vztahy v rodině. Výsledky dotazníkové šetření ukázaly, že 86 % respondentů přiznává, že nezaměstnanost měla vliv na atmosféru v rodině. V rodinách vznikalo více hádek a konfliktů a u 10 % respondentů došlo dokonce k rozpadu partnerství. Výsledky potvrzují i případové studie.

Další dílčí cíl byl zaměřený na zjištění, zda jsou nezaměstnaní jedinci ohroženi půjčováním si peněz. Výsledky dotazníkové šetření ukázaly, že 24 % respondentů si peníze v období nezaměstnanosti půjčilo. Nejčastěji šlo o půjčky od rodiny, přátel a nejméně šlo o půjčky od banky a jiné společnosti.

Autorka se domnívá, že předložená diplomová práce zdůrazní, že nezaměstnanost je vážný společenský problém. Říká se, že rodina je základ státu. Pro chod státu je tedy velice důležité, aby jednotlivé rodiny fungovaly a plnily své funkce, což nezaměstnanost a především dlouhodobá nezaměstnanost neumožňuje.

Problematika nezaměstnanosti by si zasloužila mnohem větší pozornost, která by však byla nad rámec této práce. Bylo by potřeba zaměřit se zejména na problematiku rizikových skupin nezaměstnaných a státní politiku zaměstnanosti.

Závěrem práce by autorka ráda zdůraznila, že nezaměstnanost je celospolečenský problém a může potkat každého z nás. Je potřeba snažit se předcházet nezaměstnanosti, a pokud k ní dojde, tak se pokusit ji co nejlépe a rychle odstranit.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

BUCHTOVÁ, Božena a kol. *Nezaměstnanost : Psychologický, ekonomický a sociální problém*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a. s., 2002. ISBN 80-247-9006-8.

HALÁSKOVÁ, Renata. *Politika zaměstnanosti*, 1. vyd. Ostrava : Ostravská univerzita v Ostravě, 2008. ISBN 978-80-7368-522-5.

JÍROVÁ, Hana. *Deformace na českém trhu práce*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2002. Studie Národohospodářského ústavu Josefa Hlávky.

KOTÝNKOVÁ, Magdalena. - NĚMEC, Otakar. *Lidské zdroje na trhu práce : vývoj a tendence v souvislosti se vstupem České republiky do EU*. 1. vyd. Praha : Professional publishing, 2003. 199 s. ISBN 8086419487.

MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*, 3. vyd. Praha, Sociologické nakladatelství, 2002

MATOUŠEK, Oldřich. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1993. sv. 3. ISBN 80-901424-7-8.

PLESKOTOVÁ, Kateřina. *Průvodce na cestě k rovnosti žen a mužů*, 3. vyd. Nesehnutí, ISBN 978-80-87217-01-6.

PRAŠKO, Ján. *Jak se zbavit napětí, stresu a úzkosti*. Praha: Grada Publishing, a. s., 2002. ISBN 978-80-247-0185-1.

PRAŠKO, Ján. *Nadměrné obavy o zdraví: rady pro klienta a jeho rodinu*. Praha: Portál s.r.o., 2004. ISBN 80-7178-881-3.

SIROVÁTKA, Tomáš – HORA, Ondřej. *Rodina, děti a zaměstnání v české společnosti*. Brno: Masarykova univerzita - Fakulta sociálních studií, 2008.

Seznam použitých internetových zdrojů

DLOUHÁ, Petra. Podpora v nezaměstnanosti v roce 2016 roste. A na pracáku si můžete přivydělat víc. Penize.cz [online]. Partners media, s.r.o. [cit. 2016-08-22]. Dostupné z: <http://www.penize.cz/podpora-v-nezamestnanosti/307345-podpora-v-nezamestnanosti-v-roce-2016-roste-a-na-pracaku-si-muzete-privydelat-vic>

Definice OZP [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2015 [cit. 2016-08-12]. Dostupné z <https://portal.mpsv.cz/sz/zamest/zamestnaniosob/definiceozp>

KUČERA, Petr – HOLANOVÁ, Tereza. *Nezaměstnaných v Česku ubyde. Nová statistika je unikát.* Aktualne.cz [online]. Economia a.s., 2016 [cit. 2016-08-23]. Dostupné z <http://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/ceska-ekonomika/nezamestnanych-v-cesku-ubyde-nova-statistika-je-unikat/r~i:article:768680>

LEDVINOVÁ, Kateřina. *Psychohygienu jako součást osobního rozvoje* [online]. Plzeň, 2012 [cit. 2016-08-26]. Dostupné z: <https://otik.uk.zcu.cz/bitstream/handle/11025/5825/Psychohygienu%20jako%20soucat%20osobnostniho%20rozvoje.pdf>. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni. Vedoucí práce Mgr. Michal Dubec.

Možnost uplatnění absolventů na trhu práce [online]. Vysokeskoly.cz, 2011 [cit. 2016-08-14]. Dostupné z <http://www.vysokeskoly.cz/clanek/moznosti-uplatneni-absolventu-na-trhu-prace>

Osoby zdravotně znevýhodněné [online]. Česká správa sociálního zabezpečení, 2016 [cit. 2016-08-11]. Dostupné z <http://www.cssz.cz/cz/ozz>

Služby úřadu práce [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2014 [cit. 2016-10-29]. Dostupné z https://portal.mpsv.cz/sz/obecne/cinnosti_up

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Zdravotní problémy u respondentů	45
Tabulka 2 - Druhy zdravotních problémů	45
Tabulka 3 - Počet přetrvávajících zdravotních problémů u respondentů	46
Tabulka 4 - Délka přetrvávajících zdravotních problémů u respondentů	46
Tabulka 5 - Závislosti u respondentů během období nezaměstnanosti	47
Tabulka 6 - Druhy závislostí u respondentů během období nezaměstnanosti	48
Tabulka 7 - Hádky a konflikty v období nezaměstnanosti u respondentů	49
Tabulka 8 - Výsledky omezení sociálních kontaktů u respondentů	50
Tabulka 9 - Důvody omezení sociálních kontaktů u respondentů	50
Tabulka 10 - Rozpad partnerství nebo manželství u respondentů	51
Tabulka 11 - Finanční problémy u respondentů	52
Tabulka 12 - Snížení životní úrovně u respondentů	53
Tabulka 13 - Důvody snížení životní úrovně u respondentů	53
Tabulka 14 - Půjčování peněz u respondentů	54
Tabulka 15 - Zdroje půjčování peněz u respondentů	55
Tabulka 16 - Majetkové problémy u respondentů	56
Tabulka 17 - Trestná činnost u respondentů	57

Seznam grafů

Graf 1 - Podíl nezaměstnaných osob od roku 2013	15
Graf 2 - Počet volných pracovních míst od roku 2013	16
Graf 3 - Počet uchazečů o práci od roku 2013	16
Graf 4 – Pohlaví a věk respondentů	43
Graf 5 - Doba nezaměstnanosti a stupeň vzdělání respondentů	44
Graf 6 – Procento, druh a počet výskytu zdravotních problémů u respondentů	45
Graf 7 - Poměr přítomnosti a délky přetrvávajících zdravotních problémů po nástupu do nového zaměstnání u respondentů	47
Graf 8 – Poměr a druh závislostí během nezaměstnanosti u respondentů	48

Graf 9 – Procento výskytu konfliktů nebo hádek v rodinách respondentů během doby nezaměstnanosti.....	49
Graf 10 – Procento a důvod mezení sociálních styků se širší rodinou nebo přáteli u respondentů	50
Graf 11 – Procento rozpadu partnerství z důvodu nezaměstnanosti u respondentů..	51
Graf 12 – Procento respondentů s finančními problémy během doby nezaměstnanosti	52
Graf 13 – Procento respondentů se zhoršenou životní úrovní včetně počtu dle druhu výskytu	54
Graf 14 – Procento respondentů s půjčkou během doby nezaměstnanosti včetně počtu dle druhu půjčky	55
Graf 15 – Procento respondentů se ztrátou majetku během období nezaměstnanosti	56
Graf 16 – Procento respondentů, kteří se dopustili trestné činnosti během doby nezaměstnanosti.....	57

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Lenka Oplištilová

Obor: Andragogika

Forma studia: Kombinované studium

Název práce: Nezaměstnanost a její dopady na jedince a společnost

Rok: 2017

Počet stran textu bez příloh: 71

Celkový počet stran příloh: 0

Počet titulů českých použitých zdrojů: 10

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 7

Vedoucí práce: PhDr. Ivana Shánilová, Ph.D.